

Møte tirsdag den 2. desember kl. 14.55

President: Å g o t V a l l e

D a g s o r d e n (nr. 11):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag til endring i lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. O. nr. 26 (2003-2004))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (Innst. O. nr. 27 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 19 (2003-2004))
3. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) m.m. (Innst. O. nr. 23 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 63 (2002-2003))
4. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapslova) m.m. (Innst. O. nr. 17 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 103 (2002-2003))
5. Innstilling fra finanskomiteen om skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer (Innst. O. nr. 20 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 1 (2003-2004))
6. Referat

S t a t s r å d O d d E i n a r D ø r u m overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

S a k n r . 1

*Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag til endring i lov om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. O. nr. 26 (2003-2004))***Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 166)

S a k n r . 2

*Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr (Innst. O. nr. 27 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 19 (2003-2004))***Presidenten:** Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 166)

Presidenten ser at den reglementsmessige tid for formiddagens møte er nesten over. Presidenten foreslår da at møtet blir hevet, og at nytt møte settes kl. 18. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.

Møte tirsdag den 2. desember kl. 18

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 11)

Sak nr. 3

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) m.m. (Innst. O. nr. 23 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 63 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til Fremskrittspartiet, 10 minutter til Kristelig Folkeparti og 5 minutter til hver av de øvrige gruppene.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

John I. Alvhheim (FrP) (komiteens leder og ordfører for saken): Det burde ikke overraske noen at jeg og Fremskrittspartiet er godt fornøyd med den foreliggende innstilling, som endelig nå gir pasientene juridisk rett til behandling. Dette er et nytt gjennombrudd for Fremskrittspartiets rettsbaserte helsepolitikk for brukerne.

Forslaget om juridisk rett til behandling der faglige tidsfrister for slik behandling blir oversittet, fremmet Fremskrittspartiet og Høyre under den opprinnelige behandlingen av rettighetsloven i Odelstinget den 10. juni 1999, noe flertallet den gangen ikke ville være med på. Nå er det for meg og Fremskrittspartiet ikke noen overraskelse at det tar tid før Stortingets eller Odelstingets flertall vil innrømme at også forslag fra Fremskrittspartiet faktisk er fornuftige, men slike fornuftige forslag bør helst fremsettes av andre partikonstellasjoner, og da er saken egentlig grei. Slik også i dette tilfellet. Dette kan Fremskrittspartiet leve med, men det hadde nok vært en fordel for svært mange pasienter om Odelstinget ved første gangs behandling av saken hadde vedtatt Fremskrittspartiets forslag om juridisk rett til behandling.

I kapittel 1.2 redegjøres det for forholdet mellom nasjonal lovgivning for spesialisthelsetjenesten og EØS-avtalen. Den foreliggende innstilling synes å være uproblematisk i så måte.

I forhold til fritt sykehusvalg foreligger det to endringer i innstillingen, nemlig at § 2 nå også vil omfatte barn og unge under psykiatrisk behandling, som nå gis muligheten til fritt sykehusvalg i forhold til sykehus og distriktpsykiatriske sentra. Det andre forholdet i loven som er endret, er at ordningen med fritt sykehusvalg også skal omfatte alle privat eide og drevne sykehus som har inn-

gått avtale med de regionale helseforetakene. Fremskrittspartiet kunne nok ønske seg at kravet om avtale med de regionale helseforetakene hadde vært tatt ut, men aksepterer på dette tidspunktet loven slik den nå foreligger i innstillingen. Bestemmelsen om at fritt sykehusvalg også skal omfatte private sykehus og klinikker, fører til at foretakene vil være ansvarlig for finansieringen, og de er derfor avhengig av å gjøre avtaler med de private tjenesteyterne av hensyn til refusjonsoppgjøret. Det er videre viktig å gjøre oppmerksom på at fritt sykehusvalg i henhold til private tilbydere i en konkurransesituasjon ikke utelukker at sykehus i utlandet også kan delta i konkurransen.

I kapittel 1.4 redegjøres det nærmere for forskjellen i pasientrettighetsproblematikken mellom någjeldende lov og den nye loven som ligger i innstillingen.

I § 2-1 fastslås det i denne innstillingen at spesialisthelsetjenesten pålegges å fastsette en konkret individuell vurderingsfrist for når pasienten skal få oppfylt retten til nødvendig helsehjelp. Jeg vil også i denne forbindelse vise til vedtak i Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 40 for 2001-2002, Om barne- og ungdomsvernet, der Stortinget gjorde følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at barn og unge med tiltak fra barnevernet skal ha lov hjemlet rett til behandling for rus og psykiatri.»

Dette er fulgt opp i innstillingen i § 2-1. I dette kapitlet konkretiseres også konsekvensene av at pasientene oversitter den faglig vedtatte tidsfrist, og at pasientene da vil få rett til behandling ved andre offentlige sykehus og ved private sykehus og ved klinikker, også eventuell behandling i utlandet.

Innstillingen er gjennomgående enstemmig, med unntak av § 2-7 om forvaltningslovens anvendelse, hvor flertallet, alle unntatt Sosialistisk Venstreparti, fastholder at forvaltningslovens regler ikke gjelder for vedtak som treffes etter kapittel 2. Sosialistisk Venstreparti har også et eget forslag i innstillingen «om å utarbeide en behandlingssgaranti der barn og unge med tiltak fra barnevernet gis en lov hjemlet rett til behandling for rus og psykiatri.»

Kapittel 1.5 redegjør i hovedtrekk for betalingsansvaret for behandling i utlandet der pasientrettighetsloven slår inn, og det slås fast fra departementets side, noe som også har fått tilslutning fra komiteen, at betalingsansvaret i denne sammenheng vil påligge helseforetakene.

Kapittel 1.6 omhandler fremtidig klageinstans i forhold til brudd på rettighetsloven. Komiteen er enig med departementet i at klageinstansen fortsatt bør være fylkeslegen, som for øvrig behandler klagesaker i det nåværende system. Når det gjelder klage på avgjørelser på behandling i utlandet, er det Rikstrykdeverket som pr. dags dato har denne oppgaven. Departementet anbefaler at ordningen fortsetter slik den er i dag, med dette ansvaret tillagt Rikstrykdeverket. Det er også verdt å merke seg at det foreslås et nytt ledd i pasientrettighetsloven § 7-6 som gjør forvaltningsloven gjeldende for klagenemnda på samme måte som den gjelder for fylkeslegene.

Departementet anser merkostnadene ved lovfestingen om fritt sykehusvalg, som også omfatter de private syke-

hus, som marginale, da praksis i dag allerede er slik at sykehus som har avtale med foretakene, benyttes i forbindelse med fritt sykehusvalg. Kostnadene ved kjøp av tjenester for å dekke pasientenes subsidiære rett til nødvendig helsehjelp i utlandet eller hos andre private aktører, mener departementet i sin helhet bør dekkes av de regionale helseforetak. Komiteen har sagt seg enig med departementet i disse forhold. Fremskrittspartiet vil for sin del anta at utgiftene en tid fremover, med fortsatt lange, offentlige helsekøer, kan bli noe høyere enn forutsatt i proposisjonen og i foreliggende innstilling, og at en bør ta høyde for det i de fremtidige statsbudsjetter.

Komiteen har i innstillingen gitt uttrykk for at en lovfesting av pasientrettigheter med angitt tidsfrist for behandling er et viktig virkemiddel for å nå målsettingen om at hele befolkningen skal ha lik tilgang på helsetjenester av god kvalitet. For egen del og på vegne av Fremskrittspartiet viser jeg til den meget vanskelige økonomiske situasjonen som helseforetakene nå er inne i, og som lager problemer i forhold til dette for driftsåret 2004.

Asmund Kristoffersen (A): I et moderne og velfungerende helsevesen er det viktig at ressursene utnyttes effektivt og mest mulig fleksibelt. Dette gir betydelige styringsmessige utfordringer for helseforetakene, som i sin planlegging av både kvalitet og kapasitet må ta hensyn til pasienter som er mer bevisste på sine rettigheter og muligheter. Stortinget vedtok for noen år siden, slik saksordføreren redegjorde for, en betydelig forbedring og styrking av pasientenes rettigheter.

Det er svært viktig for oppslutningen om det offentlige helsevesenet fra både pasienter, pasientorganisasjonene og befolkningen for øvrig at pasientene både føler seg og reelt sett blir godt ivaretatt i møtet med helsevesenet. Det er også viktig at det offentlige helsevesenet stadig er i utvikling, slik at hele befolkningen, uavhengig av bosted og økonomi, får tilgang på likeverdige og kvalitetsmessig gode helsetjenester.

Arbeiderpartiet er for en styrking av pasientenes rettigheter, slik det nå blir gjennom de endringer som Odelstinget i dag vedtar i pasientrettighetsloven. Arbeiderpartiet mener at det er et ledd i utviklingen av rettigheter at retten til fritt sykehusvalg blir reell, og at likhetsverdiene med økt valgfrihet og god geografisk fordeling av helsetilbudene er og blir viktige. I denne sammenhengen må det selvsagt understrekes at pasienten ikke kan velge nivå på behandlingen.

Arbeiderpartiet synes det er rimelig at fritt sykehusvalg også skal omfatte alle privat eide og drevne sykehus som inngår avtale med de regionale helseforetakene om fritt sykehusvalg. I en tid hvor ventetiden har vært for lang og køene store, er det viktig å utnytte mest mulig av den samlede behandlingsskapasiteten.

I behandlingen av pasientrettighetsloven første gang var retten til nødvendig helsehjelp sentral. Nå gjøres pasientrettighetsloven mer presis, og den klargjør bedre hvilke premisser som skal ligge til grunn ved fastsettelsen av en individuell frist for å yte nødvendig helsehjelp. Det er en styrke for pasientene at det gis et mest mulig

konkret tidspunkt for når pasienten senest skal motta nødvendig helsehjelp. Dette har betydning for pasientenes reelle klagemuligheter, slik loven beskriver. Det har også betydning for pasientens rett til behandling at pasienten om nødvendig kan få behandling i utlandet.

Jeg mener at det er positivt at rettighetene til behandling i psykiatrien styrkes gjennom at en i barne- og ungdomspsykiatrien får fritt sykehusvalg.

Beate Heieren Hundhammer (H): De endringene i pasientrettighetsloven Odelstinget inviteres til å vedta i dag, vil styrke pasientenes rett til behandling og øke pasientenes valgfrihet.

Innføring av en lovfestet rett til nødvendig helsehjelp gitt innen en individuelt fastsatt medisinsk frist, vil sikre pasientene den helsehjelp de har krav på uten unødvendig venting. Betydningen av endringen vil bli en revolusjon innen helsevesenet med tanke på individets rett til individuelt å få behandling, og vil sammen med fritt sykehusvalg gi det forslitte uttrykket «pasienten i sentrum» et reelt innhold. Rett til behandling ved private institusjoner eller i utlandet på det offentliges bekostning dersom fristen ikke overholdes, vil styrke pasientenes maktstilling overfor helsevesenet og øke tryggheten for å få behandling ved sykdom.

De deler av helsevesenet som ikke allerede gjør det, blir tvunget til økt fokusering på pasienten og på pasientbehandling. Og tiden hvor pasientene har risikert å bli betraktet som en ordreserve som har liten eller ingen mulighet til å flytte på seg, bør definitivt være over ved en lovfestet rett til behandling og med reelle muligheter til å velge private og utenlandske alternativer.

En raskere behandling av pasientene vil også i mange tilfeller kreve bedre og enklere behandling og redusere risikoen for at pasienter blir uføretrygdet, noe som både vil være et gode for den enkelte og besparende for samfunnet. Raskere behandling vil også være en stor gevinst for alle landets arbeidsgivere med sykemeldte arbeidstakere som står i sykehuskø.

For Høyre har fritt sykehusvalg og retten til en individuell fastsatt frist for behandling bestandig vært to helt sentrale elementer i arbeidet med å styrke pasientrettighetene. Ved behandling av pasientrettighetsloven i 1999 ble også forslaget om individuell fastsatt frist fremmet, men ble nedstemt mot Høyre og Fremskrittspartiets stemmer. Derfor er det ekstra gledelig at det nå er en enstemmig komite som går inn for en slik lovfesting.

Ved dannelsen av Samarbeidsregjeringen ble det i regjeringserklæringen, også kjent som Sem-erklæringen, klart slått fast at Regjeringen vil lovfeste pasientenes rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag. Det var et av de viktigste punktene for Høyre. Jeg er glad for at dette punktet nå er innfridd, og for at Høyre har fått gjennomslag for en av sine viktigste helsepolitiske saker.

Den lovfestede retten til fritt sykehusvalg har vært viktig for å sikre pasientenes medbestemmelse. Derfor er det bra at den nå utvides ytterligere. Ved også å omfatte pasienter innen barne- og ungdomspsykiatrien vil

en kunne bedre ressursutnyttelsen innenfor dette feltet. Det bør hilses spesielt velkommen innenfor et område hvor det er en klar målsetting å bedre tilgangen til behandling.

Videre er det bra at fritt sykehusvalg også skal omfatte alle grupper private sykehus dersom de har inngått avtaler med de regionale helseforetakene, uavhengig av hvem som eier dem. Det er behov for å utnytte de samlede ressursene i helsevesenet, enten det er offentlige eller private eierinteresser som står bak. Dette vil den utvidelsen av valgfrihet som er foreslått innenfor ordningen fritt sykehusvalg, bidra til.

For at pasientrettighetsloven skal fungere etter hensikten, er det viktig at pasientene blir gjort kjent med hva som ligger i loven av rettigheter og muligheter, slik at styrkingen av pasientrettighetene blir reell for alle og ikke bare for dem som selv er i stand til å orientere seg i lovverket.

Disse forhold blir ivaretatt gjennom at pasienten og den henvisende lege skal informeres om at pasienten har rett til nødvendig helsehjelp, og om den fastsatte fristen. Videre skal pasienten også få opplyst om adgang til å klage, klagefrist og hvordan pasienten skal gå fram ved en klage.

Den individuelt fastsatte behandlingsfristen blir reell ved at pasienten har mulighet til å kreve behandling ved annen offentlig eller privat institusjon innenlands eller utenlands for det offentliges regning i tilfelle brudd på den individuelle fristen.

En pasientrettighetslov som sikrer rett til behandling innen en medisinsk forsvarlig frist, og som gir pasientene rett til fritt sykehusvalg, vil sammen med den nye helse-reformen kunne føre til et helsevesen som alle ønsker seg, et helsevesen som behandler hver enkelt pasient individuelt, og den enkelte institusjon er avhengig av effektiv pasientbehandling av høy kvalitet.

Olav Gunnar Ballo (SV): Riktig behandling på riktig nivå må være målet for all pasientrettet behandling. Dersom pasientrettighetsloven kan bidra til å sikre det, er det bra – da er det en bra lov, og da bidrar loven på en god måte til å gjøre at pasientene får styrket sine rettigheter. Ut fra det foregående talere har sagt, registrerer jeg at man i utgangspunktet tar det for gitt. Men det tar ikke SV for gitt. For å sikre pasientenes rettigheter på en god måte og for å unngå uheldige utslag av loven som virker byråkratiserende, og som i sin tid kan fjerne rettigheter for pasientene, er det helt åpenbart at det vil ligge en utfordring i utformingen av pasientrettighetsloven og måten den praktiseres på framover.

Et eksempel på det var den utformingen som loven fra departementets side var gitt i utgangspunktet. §§ 2-1 og 2-2 ville ha fulgt forvaltningsloven og på den måten ha ført til en betydelig byråkratisering. Helsepersonell måtte ha tatt hensyn til at vedtaket kunne ha blitt anket, man hadde hatt en dokumentasjonsplikt, og i sin tid kunne man i en rettssak måtte ha lagt fram notatene på en måte som gjorde at de måtte ha vært utformet helt annerledes enn et vanlig journalnotat.

For å unngå slike konsekvenser har komiteen understreket at forvaltningslovens anvendelse ikke skal gjelde for de aktuelle paragrafene, og departementet har også i et svarbrev til SV argumentert for at det er rimelig at de ikke skal gjelde. Men det synliggjør noen av de utfordringene man står overfor når det gjelder pasientrettighetsloven.

Da Stortinget i sin tid behandlet så vel pasientrettighetsloven som helsepersonelloven, sa jeg fra talerstolen at på mange måter gir pasientrettighetsloven pasientene rettigheter, mens helsepersonelloven gir helsepersonell plikter. Hvis man utvikler et slikt konsept for langt, kan man få en konfliktsituasjon mellom helsepersonell og pasienter som ikke er tjenlig, nemlig at man legger så sterke føringer for den frihet helsepersonell skal kunne ha i sitt virke, at man ikke på en kreativ måte får avvirket køene. Man blir mer opptatt av å ha ryggen fri i tilfelle man må svare for seg i en rettssak. Det er en utfordring vi står overfor.

En annen utfordring vi står overfor, er at man ikke går for langt i retning av å si at dersom man innenfor forsvarlige frister ikke får behandling i Norge, skal man ha behandling i utlandet. Konsekvensen av det, dersom det hadde vært snakk om volum, er på mange måter at vi bruker ressurser på å bygge ned lokale tilbud. Der vi ser at det er svakheter ved det norske helsevesenet, må det være mye viktigere at vi satser på lokal forankring, at helsevesenet tilføres de ressurser som er nødvendig for å få ned køene, enn at vi isolert sett blir så opptatt av pasientrettigheter i denne loven at vi begynner å sende folk til utlandet og bruker ressurser på å behandle mennesker der, når vi i stedet kunne ha styrket det lokale tilbudet.

Men med de endringene som nå er gjort i forhold til at forvaltningsloven ikke skal gjelde for §§ 2-1 og 2-2, støtter SV de forslagene som foreligger, med ett unntak. Vi har understreket at vi ønsker å ta opp igjen det vedtaket som Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 40 for 2001-2002, Om barne- og ungdoms-vernet. Vedtaket lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at barn og unge med tiltak fra barnevernet skal ha lov-hjemlet rett til behandling for rus og psykiatri.»

Her peker vi på den gruppen som kanskje er mest utsatt av alle grupper som skal ha behandling i dette samfunnet, nemlig barn og unge som er under tiltak fra barnevernet og som i tillegg har en psykiatrisk diagnose, og eventuelt også problemer med rusmidler. Og så får vi ikke Stortinget med på å stå fast på det vedtaket man allerede har fattet, nemlig at nettopp denne gruppen, som kanskje er mest utsatt av alle, skulle prioriteres!

Det synliggjør noe av dilemmaet ved denne pasientrettighetsloven, nemlig at når man så målrettet skal gjennomføre tiltak med utgangspunkt i loven, får man ikke til å gjennomføre tiltakene. Og jeg må si for egen del at jeg er skuffet over at vi ikke klarer å stå på det vedtaket og få sikret at nettopp denne gruppen skulle ha en lovfestet rett. Vi vet at ventetiden for barn og unge i dag er oppe i 100 dager for å få behandling innenfor psykiatrien for til-

stander som er så alvorlige at mange skulle ha vært inne med en gang.

Jeg tar opp det forslaget SV er med på i innstillingen.

Presidenten: Representanten Olav Gunnar Ballo har tatt opp det forslaget han selv refererte til.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): I siste spørretime presiserte statsministeren at Samarbeidsregjeringen oppfyller Sem-erklæringen steg for steg. I dag er nok et skritt tatt i riktig retning.

For pasientene er dette en merkedag. Etter en helhetlig vurdering av kliniske, tekniske og medisinskfaglige vurderinger skal det fastsettes en individuell frist for behandling. Dersom fristen ikke overholdes, skal pasienten tilbys behandling ved private institusjoner eller i utlandet for det offentlige regning. Dette blir en lovfestet rett til behandling innen individuelle frister fastsatt på medisinsk grunnlag.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at en gjennom individuelle frister må prioritere dem som trenger det mest. Det betyr at de sykeste pasientene må komme i første rekke. Samtidig sier en slik frist også noe om at ingen må vente lenger på medisinsk hjelp enn det som er medisinsk forsvarlig.

Det er svært viktig at pasientene informeres om når behandlingsfristen går ut. De må også få informasjon om klageadgang, klagefrist og klageinstans. Kristelig Folkeparti mener det er riktig at klager over spesialisthelsetjenestens avgjørelse om en pasient har rett til behandling i utlandet, bør behandles av en uavhengig klagenemnd.

Pasientrettighetsloven § 2-4 har til nå gitt pasientene rett til å velge hvilket offentlig sykehus eller distriktpsikiatrisk senter som skal undersøke og behandle dem. Dette har sikret pasientene valgfrihet og medbestemmelse. Helse Sør var tidlig ute med denne ordningen. Det har vist seg at de fleste pasienter ønsker nærhet til behandlingsstedet.

For Kristelig Folkeparti er det likevel viktig med valgfrihet. Vi ser også at ressursene innenfor sykehussektoren blir best utnyttet på denne måten.

Dagens lovendring fører til at privat eide og drevne sykehus som inngår avtale med de regionale helseforetakene, omfattes av ordningen med fritt sykehusvalg. Kristelig Folkeparti mener at de private sykehusene, og spesielt de som er drevet av frivillige organisasjoner, er en viktig ressurs og et supplement til den offentlige helse-tjenesten.

Vi er glad for at barne- og ungdomspsykiatrien også inkluderes i ordningen med fritt sykehusvalg. Det viser at disse pasientene blir tatt på alvor og likestilles med andre pasienter.

Det er et viktig prinsipp at hele befolkningen skal ha lik tilgang på helsetjenester av god kvalitet. Lovendringen som vi behandler i dag, gjør dette mulig.

Det har i flere år vært etablert ulike pasientbroer til utlandet. Mitt inntrykk er at de aller fleste pasientene har vært svært fornøyde med en slik ordning. Vanskeligere

har det vært når en har søkt individuelt. Regelverket har vært komplisert og vanskelig å orientere seg i.

Retten til behandling i utlandet når det ikke finnes adekvat medisinsk hjelp i Norge, blir nå en del av pasientrettighetene. Kristelig Folkeparti støtter dette, og tror det er bra både for pasienter og for det medisinske fagmiljøet, som på den måten får tilført ny kompetanse.

Ola D. Gløtvold (Sp): Noen av dem som representerer høyresiden i norsk politikk har uttrykt at dette er en gledens dag – og det er det vel for så vidt. Det er en lenge omtalt lov; om fritt sykehusvalg og individuelt fastsatte behandlingsfrister, som nå klargjøres og vedtas.

Men jeg er ikke sikker på om all hyllingen som er kommet disse lovformuleringene til del, er helt berettiget. Det er ikke automatisk slik at fritt sykehusvalg og individuelle frister gir raskere og bedre behandling. Men det er klart at hvis man har ressurser nok, vil dette kunne være riktig. Det en må være klar over, er at pasientrettighetsloven fastsetter at retten til nødvendig helsehjelp er begrenset til å gjelde innenfor den kapasitet og den økonomiske ressurs som fins i det offentlig finansierte spesialisthelsetjenesteområdet i landet.

Dette gjør at det er veldig viktig å understreke at når vi nå får denne loven, må det være tilstrekkelig med ressurser, hvis intensjonene skal kunne oppfylles. Det er også viktig, etter Senterpartiets mening, at man ikke nå skreddersyr og spesialiserer institusjoner på en slik måte at det går ut over det akuttmedisinske tilbudet i distriktene. Det er viktig med en pasientrettighetslov, men det er også viktig at en har et akuttmedisinsk tilbud i nærheten når minuttene teller.

Jeg har også lyst til å si litt om utenlandsbehandlingen, som også berøres i denne loven. Ordningen legges om nå, og det er etter Senterpartiets mening viktig å følge med på utviklingen av utenlandsbehandlingen, slik at den kan bli like treffsikker og gi det samme tilbudet til alle, om den nå administreres og styres på en annen måte enn før.

Jeg har også lyst til å kommentere det representanten Ballo var innom i forhold til utformingen av loven §§ 2-1 og 2-2. Vi var i tvil om hvordan man skulle tolke dette i forhold til forvaltningsloven. Vi har fått et svar på det fra departementet, som heller ikke var helt klargjørende etter min mening, der det bl.a. sies:

«Departementet er ... av den oppfatning at forvaltningslovens saksbehandlingsregler i all hovedsak ikke gjelder og ikke bør gjelde.»

Jeg vil gi honnør til flertallet i komiteen som har prøvd å rydde noe i dette i form av at disse to paragrafene er endret noe. I likhet med representanten Ballo fra SV vil jeg på Senterpartiets vegne også signalisere at når vi ikke fikk støtte til at dette burde ha vært avklart nærmere, vil vi sekundært støtte flertallet i komiteen når det gjelder disse paragrafene.

Til slutt vil jeg si litt som ikke akkurat går på glede, men som er litt skuffende i forhold til denne saken. Det gjelder barn og unge som med tiltak fra barnevernet bør få rett til behandling, enten det gjelder psykiatri eller rus-

middelmisbruk. Vi hadde håpet at det vedtaket som ble gjort i Stortinget i forbindelse med St.meld. nr. 40 for 2001–2002, hadde blitt fulgt opp i denne anledning, slik at denne kategorien barn og unge hadde fått rett til behandling på lik linje med andre barn og unge. Det er veldig lange ventetider innenfor psykiatrien. 90–100 dager er lang tid å vente når man er psykisk syk, ikke minst for barn. Derfor tror jeg at det hadde vært en riktig prioritering, når man først snakker om prioritering i forbindelse med fritt sykehusvalg, at denne gruppen hadde blitt tatt med og fått det tilbudet nå.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Lovforslaget, slik det framgår av innstillingen, vil gi rettighetspasienter som ikke har fått behandling innen forsvarlig tid av den offentlige helsetjenesten, rett til et tilbud om behandling privat eller i utlandet. For pasientenes skyld er jeg glad for at komiteen støtter dette, og det er en oppfølging av Sem-erklæringen.

Det alt overveiende antall pasienter får behandling innen medisinsk forsvarlig tid og med god tidsmessig margin. Det viser seg likevel at enkelte pasienter ikke får oppfylt sin rett. Lovforslaget vil være en hjelp for dem, og det er for disse pasientene at dette er en gledens dag. Det tror jeg også representanter for det representanten Gløtvold kalte høyresiden, vil være enig i.

En slik ordning vil også være til hjelp for helsetjenesten. En fastsatt frist vil gjøre det mer synlig og åpenbart for helsetjenesten selv dersom en pasient ikke følges opp og ikke får det behandlingstilbudet man skal ha, i tide. Dermed får den offentlige helsetjeneste et incentiv til å forsterke arbeidet med å prioritere riktig, både mellom pasientgrupper og mellom enkeltpasienter, slik at pasienter ikke behøver å vente uforsvarlig lenge på nødvendig helsehjelp. For å sette det litt på spissen vil jeg si at komiteen inviterer Odelstinget til å vedta en ordning som bedrer pasientenes stilling på to nivåer. For det første ved at pasientene selv får en ny rettighet, og for det andre at denne rettigheten blir et ris bak speilet overfor den offentlige helsetjenesten når det gjelder å bruke ressursene riktig, og sørge for at pasientene får et tilbud innen medisinsk forsvarlig tid. Jeg forutsetter at vi alle er enige om at dette lovforslaget ikke dreier seg om å sende pasienter til utlandet så sant de kan få hjelp i Norge innen forsvarlig tid.

Som helseminister må jeg si meg meget fornøyd med at komiteens flertall ikke går inn for å utsette lovfestingen. Jeg synes det ville ha vært synd om lovfestingen skulle utsettes – til skade for pasientene – fordi det er sådd tvil om den formelle framgangsmåten for helsetjenestens vurdering av rett til nødvendig helsehjelp og fastsettelse av en individuell frist. Jeg er enig i at forholdet mellom saksbehandlingsregler i forvaltningsloven og helselovgivningen er vanskelig jus. Jeg synes derfor det er prisverdig at komiteens flertall har skåret gjennom og løst problemet ved å gjøre det helt klart at helsetjenesten skal benytte sine ressurser på pasientbehandling, i stedet for på juridisk saksbehandling.

Jeg er også glad for at sosialkomiteen har fulgt opp Regjeringens forslag om å samle ansvaret for å sørge for nødvendig behandling i utlandet hos de regionale helseforetakene. Det vil si at finansieringsansvaret ligger hos foretakene, enten årsaken til at pasienten må få behandling i utlandet skyldes lang ventetid, eventuelt med overskridelse av fastsatt behandlingsfrist, eller det skyldes manglende kompetanse i Norge. Et delt finansieringsansvar mellom foretakene og trygden, slik vi har i dag, er uheldig både når det gjelder prioritering mellom behandlingstilbud og pasienter, og når det gjelder styring av de økonomiske ressursene. Dessuten har det vært vanskelig for pasientene å forholde seg til flere parallelle ordninger. Særlig har det framstått som urettferdig og uforståelig for enkelte pasienter at det foretas en streng prioritering når trygden finansierer behandling i utlandet på grunn av manglende medisinsk kompetanse i Norge, mens det i de senere år har vært mulig å få behandling i utlandet ved hjelp av Stortingets bevilgning til den såkalte pasientbroen, uten de samme strenge utvelgelseskriteriene. Jeg tror at det lovforslaget som nå foreligger, vil bedre styringen, samtidig som kriteriene for behandling i utlandet vil bli oppfattet som tydeligere og mer rettferdige.

I styringsdokumentet til de regionale helseforetakene har jeg forutsatt at private virksomheter fortsatt skal bidra til å levere helsetjenester i det samlede tilbudet til befolkningen. Ved disponeringen av tilgjengelige ressurser skal de regionale helseforetakene tilstrebe en likeverdig behandling av egne helseforetak og private virksomheter. Jeg oppfatter det som en støtte til denne politiske linjen at lovforslaget, slik det framgår av innstillingen, utvider den landsomfattende ordningen med fritt sykehusvalg til også å omfatte private sykehus som har avtale med de regionale helseforetakene om et slikt fritt sykehusvalg.

Etter at sosialkomiteens flertallsinnstilling er vedtatt, kreves det at foretakene etablerer nye rutiner, bl.a. for å sikre at pasientene får nødvendig informasjon om sine rettigheter, fastsatt frist, klageadgang osv. Dessuten må foretakene inngå avtaler med private sykehus om fritt sykehusvalg. Rikstrykdeverket må organisere sitt arbeid med å skaffe pasienter tilbud om behandling privat eller i utlandet. Jeg vil sørge for iverksettelse av loven så snart disse forberedelsene er gjort. Selve pasientbroen vil bli videreført fra 1. januar 2004, som forutsatt i budsjettproposisjonen, som en av de regionale helseforetakenes sørgende for-opp-gaver.

Til slutt vil jeg uttrykke tilfredshet med at komiteen i sin innstilling fullt ut har sluttet seg til Regjeringens forslag til endringer i pasientrettighetsloven. Jeg mener at tiden er moden for en slik utvidelse av pasientenes rettigheter. Det er et nytt skritt i retning av å flytte makt i helsetjenesten fra systemet til dem systemet er til for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 166)

S a k n r . 4

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapslova) m.m. (Innst. O. nr. 17 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 103 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Afshan Rafiq (H) (ordfører for saken): Ot.prp. nr. 103 for 2002-2003, Om lov om endringer i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapslova) m.m., er en oppfølging av Regjeringens tiltaksplan mot tvangsekteskap fra 2002 og en oppfølging av Handlingsplanen mot tvangsekteskap fra 1998. Lovendringsforslagene har vært ute på en omfattende høring, og fått bred støtte fra høringsinstansene.

Å forebygge og bekjempe tvangsekteskap er et samfunnsmessig anliggende og dermed også et samfunnsmessig ansvar. Men individet kan ikke fritas for ansvar, og det er i siste instans den som utøver tvang, som er ansvarlig. Nødvendigheten av å ha gode rutiner og treffsikre tiltak blir derfor påtrengende når krisen er akutt, men det mer langsiktige arbeidet i forhold til de miljøene hvor tvangsekteskap forekommer, er ikke mindre viktig. Personer og organisasjoner med rot i minoritetsmiljøene spiller en vesentlig rolle i denne sammenheng, både med tanke på å drive holdningsskapende arbeid innad og i forhold til å kanalisere sine erfaringer til hjelpeapparatet. En bedre kommunikasjon mellom myndighetene og miljøene som berøres av tvangsekteskapsproblematikken, er derfor viktig og nødvendig.

I Norge skal alle ha like rettigheter og plikter. Samtidig skal man ha frihet til å hevde sine verdier, følge kulturelle tradisjoner og praktisere sin tro. Rammen skal være norsk lov og grunnleggende menneskelige rettigheter. Det betyr at alle også skal ha frihet til å foreta egne valg og til selv å bestemme over sitt eget liv.

Det er et viktig skritt i riktig retning at en samlet komitee med denne innstillingen støtter Regjeringens forslag til tiltak i arbeidet med å forebygge og bekjempe tvangsekteskap. Komiteen går inn for å samle prøving av ekteskapsvilkårene hos Folkeregisteret og hos norsk utenriksstjenestemann i utlandet. Hovedhensikten er å få bedre kontroll med om brudefolkene oppfyller vilkårene. Det legges opp til at dersom vilkårene for ekteskap er oppfylt, skal det utstedes en vigselfattest, som skal være gyldig i fire måneder. Når vigselfattest kan fremvises, kan godkjent vigslere gjennomføre bryllupsseremonien.

For å bekjempe tvangsekteskap får fylkesmannen mulighet til å prøve gyldigheten av ekteskap for domstolene. Tvangsekteskap skal kunne oppløses. Jeg forutsetter likevel at denne muligheten til rettslig oppløsning brukes med forsiktighet og i samarbeid med minst én av partene, bl.a. av hensyn til den enkelte, hans/hennes juridiske rettigheter og eventuelle barn.

Regjeringen foreslår også en ny bestemmelse i barneloven som tydeliggjør at foreldre eller andre ikke kan inngå bindende avtaler om ekteskap på vegne av sine barn. En lovfesting av dette prinsippet vil være et nyttig virkemiddel i arbeidet med å opplyse miljøer der slike overgrep forekommer.

Human-Etisk Forbund får med dette vigselfattest på lik linje med registrerte trossamfunn og domstolene. Dette er noe Human-Etisk Forbund har kjempet for i mange år, og det er gledelig at Odelstinget i dag enstemmig vil la dem få denne rettigheten. Human-Etisk Forbund representerer et viktig alternativ til trossamfunnene. Som saksordfører synes jeg det er ekstra hyggelig at Human-Etisk Forbund nå får mulighet til å tilby sine medlemmer og andre som ønsker det, vielse i Forbundets regi.

Komiteen har blitt informert om at Human-Etisk Forbund også har søkt om rett til å forestå partnerskapsinngåelser. Jeg må her understreke at det er ekteskapsloven Odelstinget behandler i dag. De endringene som gjøres, er først og fremst for å forhindre tvangsekteskap. Human-Etisk Forbunds rett til å foreta partnerskapsinngåelse bør derfor ses i sammenheng med en eventuell behandling av partnerskapsloven.

Med de lovendringene Odelstinget i dag vedtar, settes det i gang et viktig og spennende arbeid både for å forebygge og bekjempe tvangsekteskap.

Jeg synes det er utrolig viktig at Regjeringen følger gjennomføringen og konsekvensene av endringene som vedtas i dag, nøye, spesielt når det gjelder ordningen med offentlig prøving av ekteskapsvilkårene. Det er også viktig at Regjeringen på en egnet måte kommer tilbake til Stortinget med en vurdering av hvor nyttig og treffsikkert dette tiltaket spesielt har vært.

Helt til slutt vil jeg ønske familieministeren lykke til med dette arbeidet!

Eirin Faldet (A): Komiteen mener at en offentlig prøving av ekteskapsvilkårene for alle på en effektiv måte kan få bukt med de problemene som dessverre har blitt avdekket i vårt etter hvert så flerkulturelle samfunn. Når det gjelder forståelsen i trossamfunn som representerer innvanderbefolkningen, har det dessverre vært en del triste avdekkninger.

Denne loven gjør det lettere å sikre at de som skal stå for prøvingen, får bedre kunnskap om det norske regelverket. Det må føres en grundigere kontroll av om en av brudefolkene er gift fra før, og at norsk ekteskapsalder blir fulgt.

Vi er alle enige om at tvangsekteskap er noe annet enn arrangerte ekteskap, men det går noen veldig tynne skillelinjer her. Avgjørende for spørsmålet om det foreligger tvang, blir om forslaget til ektemake reelt gir den unge en

mulighet til å si nei. Dersom det arrangerte ekteskap er inngått fordi en av partene eller begge er utsatt for press, og dette presset er så utilbørlig at vedkommende opplever ikke å ha noe valg, vil det etter komiteens mening være straffbar tvang. Jeg gjentar: Det er forbudt med tvangsekteskap etter norsk lov. Denne loven er viktig for å forhindre akkurat det.

Arbeiderpartiet mener at frihet til å leve sine liv i samhandling med andre gir et godt samfunn. Vi har alle et ansvar for å skape et godt liv for dem som flykter fra et liv i krig og forfølgelse. Men vi stiller krav til at alle som bor i Norge, skal følge norske lover og regler, og det er altså forbudt med tvangsgifting og kjønnslemlestelse i vårt land. Her skal verken tro eller kultur settes over norsk lov.

Saksordføreren har redegjort for at ekteskapsloven, som vi behandler i dag, er noe annet enn partnerskapsloven. Men i dag får altså Human-Etisk Forbund vigselsrett, som eneste livssynssamfunn. Jeg har registrert at Human-Etisk Forbund er misfornøyd med at forbundet ikke får anledning til å forestå partnerskapsinngåelse. Vi kan selsagt langt på vei være enig i at Human-Etisk Forbunds ønske om rett til å forestå partnerskapsinngåelse bør imøtekommes. Men dette kan altså ikke vedtas eller behandles i forbindelse med den loven vi har til behandling i dag. Det må Stortinget eventuelt komme tilbake til siden.

Karin S. Woldseth (FrP): Fremskrittspartiet er glad for at vi nå gjør de lovendringer som er nødvendige for å forby tvangsekteskap i Norge, på bakgrunn av forslaget som ble behandlet både i kommunalkomiteen, i familiekomiteen og her i Stortinget rett før vi gikk fra hverandre i sommer.

Bakgrunnen for forslaget er vel kjent for de fleste, at man hadde en rekke saker hvor jenter og gutter måtte gå i skjul for å unngå å bli tvangsgiftet. Vi ønsker ikke at ungdommer som lever i Norge, skal være nødt til å bryte med familie og venner for å slippe unna tvangsekteskap og et ulykkelig liv.

Innvandrere og flyktninger som kommer til Norge, kommer fra en rekke forskjellige kulturer som har et kvinnesyn som ikke helt harmonerer med det norske. Det norske syn er trygt forankret i et vestlig og universelt syn på enkeltindividets rettigheter og likeverd. Jeg viser her også til FNs menneskerettighetserklæring.

Når vi nå behandler saken om forbud mot tvangsekteskap, er det viktig for Fremskrittspartiet at man inkluderer arrangerte ekteskap i samme lovparagrafer, fordi det er vanskelig å skille mellom hva som er tvang og hva som er arrangert. Det kan ligge svært mye sosialt press i det å godta et arrangert ekteskap, noe Fremskrittspartiet vil unngå. Det at familien finner en ektefelle, kan fort føles som en plikt for den det gjelder. Derfor fremmer vi forslag om at man tilpasser lovteksten slik at det ikke gjøres forskjell på tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.

Det er ikke lenge siden en ung mann stod fram på TV og fortalte om sin opplevelse av et arrangert ekteskap, hvor det egentlig var broren som skulle gifte seg, men

han bakket ut i siste sekund, og den yngre broren måtte overta bruden, for ellers ville familien miste ansikt. Dette beviser nettopp at grenseoppgangen mellom arrangerte ekteskap og tvangsekteskap er vanskelig.

I landet vårt, som setter menneskets frihet til selv å velge, så høyt, må det unngås at noen gjør slike livslange valg mot sin egen vilje, selv om det heter arrangert ekteskap. Derfor vil jeg advare flertallet mot å prøve å nyanseere når det gjelder dette. Selv om intensjonene sikkert er gode, tillater man da at familier legger behørig press på de unge, som skal gjøre sine partnervalg. Vet komiteens flertall hva det gjør? Er flertallet sikker på at ingen lider overlast, og at dette ikke får konsekvenser som ligner mistenkelig på dem vi så i forbindelse med tvangsekteskap? Jeg spør simpelthen fordi jeg ikke ønsker at ungdom skal være på flukt, og fordi jeg ønsker at alle fritt og på selvstendig grunnlag skal få ta de valg som gjelder deres egen framtid.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp det forslaget hun refererte til.

May Hansen (SV): Vi behandler i dag endringer i ekteskapsloven for å følge opp Regjeringas tiltaksplan mot tvangsekteskap fra 2002. Tiltakene som foreslås, er bl.a. flere tiltak for å forhindre tvangsekteskap. Ekteskap skal være basert på frivillighet og forståelse for hvilke praktiske, familiemessige og juridiske konsekvenser ekteskapet medfører. Tvangsekteskap er ekteskap som inngås uten at den enkelte kan velge om en vil gifte seg, eller hvem han eller hun vil gifte seg med. Tvangsekteskap skal ikke aksepteres. Tvangsekteskap er straffbart etter norsk lov. Det å velge hvem man skal gifte seg med, er en grunnleggende menneskerettighet og i tråd med FNs verdenserklæring om menneskerettigheter.

Barn har særlig rett til beskyttelsestiltak i kraft av å være fysisk og psykisk umodne. Regjeringas forslag er en ny bestemmelse i barneloven, § 30 a, som sier at en avtale foreldre eller andre gjør på vegne av barn, ikke er bindende. Dette er en tydeliggjøring av norsk rett.

SV er glad for at det nå innføres en obligatorisk prøving av ekteskapsvilkårene som virkemiddel for å redusere antall tvangsekteskap. Dersom folkeregisteret avslår godkjenning, kan brudefolket klage til fylkesmannen. Fylkesmannen skal etter flertallet i komiteens mening gis søksmålskompetanse og myndighet til å reise sak om ekteskapet er gyldig, og andre offentlige instanser må ha mulighet for å be fylkesmannen vurdere å reise sak. Vi er også uenig i at andre offentlige instanser ikke skal ha opplysningsplikt ved mistanke om tvangsekteskap, bigami og giftemål som inngås med mindreårige, eller andre relevante brudd på denne loven.

SV vil peke på at de endringene som blir foreslått i ekteskapsloven, vil være til hjelp for dem som er sterke nok til å bære belastningen med eventuelt å miste kontakten med familien. Regjeringas foreslåtte endringer har derimot lite å tilby dem som har et sterkt sosialt press om såkalt arrangerte ekteskap, og som ikke kan bære tap av fa-

(May Hansen)

miliekontakt. Det er i denne sammenheng nærmest et tvangsekteskap.

Jeg vil henvise til behandlingen av Dokument nr. 8:50 for 2001-2002 hvor SV sa følgende: at vigsel kun skulle utføres av notarius publicus med utgangspunkt i borgerlig vigsel. De som ønsker religiøse seremonier knyttet til ekteskapsinngåelse, arrangerer dette i tillegg. Selv om SV sa det ved behandlingen av Dokument nr. 8:50, kommer vi ikke til å stemme imot de foreslåtte endringene, men vil presisere at de endringene som nå godkjenner vigselfrett for seremoniledere eller livssynssamfunn, også må gjelde for partnerskapsloven. Det har kommet innspill fra Human-Etisk Forbund, som sier de har søkt om anledning til å forestå partnerskapsinngåelse. Det bør være en naturlig konsekvens av den endringen vi nå gjør i ekteskapsloven, og jeg forventer at det nå kommer et forslag fra statsråden om en slik endring i partnerskapsloven. Men jeg er selvfølgelig fullt klar over at vi i dag behandler ekteskapsloven.

May Britt Vihovde (V): Venstre er ikkje med i komiteen. Difor vil eg koma med nokre synspunkt på denne saka som ligg føre her i dag.

Venstre sluttar seg til komiteen si innstilling i saka. Vi er glade for at Regjeringa følgjer opp handlingsplanen mot tvangsekteskap, og vi deler fleirtalet sitt syn på definisjon av og avgrensing mot arrangerte ekteskap. Det er klart at det kan vera uklare overgangar, men som lovgivar må vi trekkja ei klar grense. Framstegspartiet gjer etter vårt syn ikkje det.

Vi er også nøgde med at livssynsorganisasjonar får same rett som trussamfunn til å utføra vigslar, gitt dagens ekteskapslov elles.

Når det er sagt, er Venstre tilhengar av ei sams juridisk inngåing av ekteskap og partnarship, til erstatning for den kyrkjelege vigsel. Dermed ville det bli opp til det enkelte trus- og livssynssamfunn å avgjera eventuelle egne markeringar og seremoniar.

Human-Etisk Forbund har òg søkt om partnarship-inngåing. No er ikkje dette tema i dag, men ut frå Venstre sitt prinsipielle syn, ser vi ikkje heilt behovet for dette. Vi meiner at partnarshiplova bør tuftast på det prinsipp som i dag gjeld for ekteskapslova, ikkje omvendt. Inngåing av partnarship har ei sivil styresmakt ansvaret for, men det er ikkje noko i vegen for at trus- og livssynssamfunn kan arrangera egne seremoniar i tillegg.

Venstre sluttar seg til Regjeringa og fleirtalet i synet på fylkesmannen sitt høve til å reisa sak, med dei merknader om varsemd i praktiseringa som er gitt. Venstre vil dermed òg stemma for § 16a.

Statsråd Laila Dāvøy: Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter de ulike forslagene til endringer i ekteskapsloven og barneloven. Regjeringen forsøker med dette bl.a. å forhindre tvangsekteskap gjennom forskjellige innfallsvinkler. Tvangsekteskap er allerede forbudt, noe som ble tydeliggjort gjennom en endring i straffeloven som trådte i kraft 1. september i år.

Stadig flere trossamfunn av ulike religiøse, kulturelle, etniske og språklige bakgrunn ønsker å utføre vigslar, og får rett til dette. En obligatorisk offentlig prøving av ekteskapsvilkårene vil føre til bedre kontroll og mer ensartet håndtering av slike saker. Vigsler foretatt i Norge uten at prøving er gjort av folkeregisteret, vil dermed ikke være gyldige. Vigsler kan med endringene konsentrere seg fullt og helt om de seremonielle og religiøse sidene ved vigselen. Den foreslåtte endringen vil trolig føre til at færre ekteskap inngås i strid med reglene, og vil også kunne bidra positivt i kampen mot tvangsekteskap.

Det er ikke lov for foreldre å inngå avtaler om at mindreårige barn skal inngå ekteskap. Den nye bestemmelsen i barneloven om at en avtale om ekteskap på vegne av et barn ikke er bindende, er kun en tydeliggjøring av gjeldende norsk rett. Jeg tror likevel at endringen vil være et viktig virkemiddel i arbeidet med å opplyse miljøer der dette forekommer. Regjeringen har foreslått at fylkesmannen skal gis kompetanse til å reise sak om et ekteskap består eller ikke består, f.eks. ved spørsmål om det foreligger bigami, eller om et ekteskap inngått i utlandet strider mot norsk rettsfølelse, f.eks. på grunn av lav ekteskapsalder. Fylkesmannen får også hjemmel til å reise sak ved mulig tvangsekteskap. Jeg har notert meg at komiteen er enig i at bestemmelsen må brukes med varsomhet. Departementet vil utrede nærmere hvorvidt fylkesmannen på en annen og enklere måte enn ved søksmål kan hjelpe noen ut av et tvangsekteskap.

Jeg registrerer også at komiteens flertall uttaler at kompetansen til å reise sak om ugyldighet ikke skal gjøres avhengig av at en eller begge partene ønsker det. Jeg er ikke uenig i dette prinsippet, men mener likevel at utgangspunktet i sak om tvangsekteskap bør være at søksmål reises i forståelse med partene. Den som har vært utsatt for tvangen, vil rent faktisk ha stor innvirkning på utfallet av saken. I mange tilfeller kan det være vanskelig å få saken tilstrekkelig opplyst dersom ikke vedkommende ønsker at fylkesmannen skal gå til sak. Formålet med at fylkesmannen skal ha mulighet til å reise sak i tvangsekteskapstilfellene, er først og fremst hensynet til den som har vært utsatt for tvangen.

Jeg har også merket meg at komiteens flertall ber departementet se på andre formuleringer av intensjonene i Innst. O. nr. 132 for 2002-2003, som skal ivareta både hensynet til muslimske kvinners rett til skilsmisse og hensynet til ekteskapet som for mange er en livslang forpliktelse mellom to parter. Regjeringen vil vurdere nærmere hvordan denne anmodningen best kan følges opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

May Hansen (SV): En av de sakene jeg var inne på i mitt innlegg, er at Human-Etisk Forbund har søkt om anledning til å forestå partnerskapsinngåelse. Jeg utfordret statsråden noe i mitt innlegg, men jeg syns ikke hun tok opp dette i sitt innlegg. Selv om vi ikke behandler partnerskapsloven nå, er jo dette et spørsmål som er ganske aktuelt.

Jeg vil signalisere at SV kommer til å fremme et forslag om at partnerskapsloven endres i tråd med ekteskapsloven, men kanskje vi slipper å fremme det forslaget hvis statsråden har et positivt svar.

Statsråd Laila Dåvøy: Poenget i denne saken, som gjelder ekteskapsloven, er å likestille livsynssamfunn med registrerte trossamfunn. Det har faktisk ikke vært meningen å endre partnerskapsloven, som representanten Hansen var inne på.

Det er slik i dag at heller ikke andre trossamfunn har denne retten når det gjelder partnerskapsregistrering. Det er kun hos Notarius Publicus det kan registreres partnerskap. Human-Etisk Forbund søkte i 1997 om en avgrenset vigselkompetanse og partnerskapsregistrering. De fikk den gang avslag. Så søkte de i 1999. I forbindelse med høringen av denne saken har de gitt uttrykk for at de ønsker å få retten til registrering av partnerskap.

Det har ikke vært planlagt å ta dette i denne omgang. Dessuten vil det være en mye større sak, den vil være omfattende fordi vi har mange vigslere i dette landet. Så vidt jeg vet – og jeg har undersøkt i departementet – er det kun Human-Etisk Forbund som har søkt om dette, og ingen andre. Det er kanskje litt lite å gå til en stor lovendring på bakgrunn av én organisasjons ønske.

Karin S. Woldseth (FrP): Vi hørte statsråden si at denne lovendringen er for å hindre tvangsekteskap, i tillegg til at det er forbudt gjennom straffeloven å tvinge noen til å gifte seg mot sin vilje. Likevel velger Regjeringen og regjeringspartiene, og flertallet for så vidt også, ikke å nyansere, men altså å inkludere arrangerte ekteskap i disse lovparagrafene og forskriftene. Kan statsråden da garantere meg at ingen ungdommer må gifte seg mot sin vilje i Norge?

Statsråd Laila Dåvøy: Jeg tror Stortinget og Regjeringen er helt enige i at vi skal bekjempe tvangsekteskap, og vi gjør det med ytterlige nye innfallsvinkler også i dag. Det er slik at verken Regjeringen eller flertallet i Stortinget har sagt at arrangerte ekteskap skal være forbudt. I de miljøene der man har arrangerte ekteskap, ser man klart forskjell på dette og det vi kaller tvangsekteskap. Mange innvandrer miljøer jobber også, det vet vi i dag, meget aktivt mot tvangsekteskap. Eirin Faldet var også inne på at det viktige for oss må være at det er en valgmulighet, at man faktisk har lov til å si nei. Det må vi forsikre oss om skjer.

Ellers vil jeg nevne at vi selvfølgelig kommer til å følge utviklingen nøye fra departementets side. Det er viktig at vi følger med, og at vi ser at det som er Stortingets intensjon med denne loven, faktisk blir fulgt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 168)

S a k n r . 5

Innstilling fra finanskomiteen om skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer (Innst. O. nr. 20 (2003-2004), jf. Ot.prp. nr. 1 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Framskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) (ordfører for saken): Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett et annet skatte- og avgiftsopplegg enn det Regjeringen har. Vårt opplegg må ses på bakgrunn av skatte- og avgiftssystemets tre hovedoppgaver:

- finansiere offentlige velferdsgoder
- omfordele og utjevne forskjeller i inntekt og formue
- bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser

Arbeiderpartiet har foreslått økte bevilgninger på om lag 10 milliarder kr i forhold til det Regjeringen foreslo. Nesten halvparten brukes til en aktiv næringspolitikk for å skape flere arbeidsplasser og til å bedre den økonomiske situasjonen for dem som har mistet jobben. Resten brukes til skole, omsorg og helse. Om lag 4 milliarder kr dekkes inn ved økte skatter og avgifter, resten finansieres ved økte inntekter, innsparinger og kutt.

Arbeiderpartiet har lagt vekt på at de økte inntektene fra skatter og avgifter i størst mulig grad skal oppfylle de andre hovedmålsettingene. I løpet av de siste 10–15 årene har inntektsforskjellene før skatt økt. Først og fremst har kapitalinntektene økt kraftig. En stadig større andel av kapitalinntektene er konsentrert hos dem med store inntekter. Det har også vært en særlig høy lønnsvekst blant dem som i utgangspunktet har høyest lønn.

Arbeiderpartiet går i sitt budsjett inn for at innslagspunktet for trinn 1 i toppskatten holdes uendret til neste år. I Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag for 2002 ble det foreslått å heve innslagspunktet for toppskatt, fra 289 000 kr til 320 000 kr. Fra dette nivå ville vi foreta en lønns- og prisjustering av innslagspunktet, noe som for 2004 tilsvarer dagens nivå. Det legges da til grunn at en gjennomsnittlig pris- og lønnsvekst for perioden 2002–2004 er 6,2 pst.

Videre går Arbeiderpartiet inn for å gjeninnføre skatt på utbytte. I statsbudsjettet for 2001 ble Arbeiderpartiet

og sentrumpartiene enige om å innføre en skatt på utbytte på mottakers hånd. Denne skatten skulle være midlertidig inntil et nytt system for nærings- og kapitalbeskatning var på plass. Til tross for at et slikt system fortsatt var under utredning, valgte regjeringen Bondevik II å fjerne utbytteskatten i 2002-budsjettet.

Arbeiderpartiets medlemmer går inn for å gjeninnføre utbytteskatten inntil et nytt system for nærings- og kapitalbeskatning er på plass. En liten gruppe mennesker med høy inntekt mottar mesteparten av utbetalt aksjeutbytte. Ingen annen inntektsart er så skjevt fordelt mellom ulike grupper som nettopp aksjeinntekter. Utbytteskatt vil derfor ha positive fordelingsvirkninger. Det er verdt å merke seg at Skatteutvalget, ledet av Høyre-mannen Arne Skauge, i sin innstilling går inn for en modell med skatt på utbytte. I de fleste andre land, som f.eks. Sverige, Storbritannia, Danmark, USA og Tyskland, betaler mottaker en skatt på aksjeutbytte.

Et annet forhold som taler for gjeninnføring av utbytteskatten, er at dagens system kan være i strid med EØS-avtalens krav til likebehandling. I dag betaler norske aksjonærer høyere skatt på utbytte fra utenlandske selskap enn på utbytte fra norske selskap. Denne problemstillingen skal nå prøves for EU-domstolen med utgangspunkt i en sak fra Finland. Det skal bli interessant å følge med.

Arbeiderpartiet går videre inn for en innstramming i delingsmodellen ved at de såkalte takreglene endres. Dette innebærer at en større del av inntekten til et selskap skattes som arbeidsinntekt og en mindre del som kapitalinntekt. Siden arbeid beskattes hardere enn kapital, betyr dette at statens skatteinntekter øker. Det er en allmenn oppfatning at delingsmodellen er uthulet på en rekke punkter, og at det er for lett å tilpasse seg modellen for å spare skatt. Det er gledelig at også Regjeringen er enig i dette.

Som følge av budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet senkes nå kapitalavkastningsraten i delingsmodellen fra 10 til 7 pst. Som følge av denne endringen vil kapitalinntekten til delingspliktige selskaper gå ned, mens arbeidsinntekten øker.

Det synes også å være en oppfatning hos enkelte at skattetrykket i Norge er særlig stort. Samlet ligger skatte- og avgiftsnivået i Norge noe høyere enn gjennomsnittet i EU, men lavere enn i Sverige og Danmark. Når det gjelder beskatning av lønnsinntekt, har Norge lavere gjennomsnittsskatt enn de fleste andre OECD-land. Dette bildet må imidlertid ses i sammenheng med at vi i Norge har relativt høye avgifter, eksempelvis merverdiavgift og særavgifter. Også ved en sammenligning av effektive skattesatser for selskaper kommer Norge relativt godt ut. Norge er med andre ord intet skatteparadis, men vi skiller oss heller ikke ut som et land med et spesielt høyt skatte- og avgiftsnivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kystpartiet viser til at Regjeringen foreslår at det innføres en generell ordning med kompensasjon for merverdiavgift for kommuner og fylkeskommuner, samt for private virksomheter som utfører enkelte lovpålagte kommunale oppgaver.

Arbeiderpartiet mener at Regjeringen har en for ensidig fokusering på konkurranseutsetting og privatisering som virkemiddel for å effektivisere kommunesektoren. Arbeiderpartiet mener at ytterligere konkurranseutsetting innenfor helsevesen og eldreomsorg må stanses inntil konsekvensene er evaluert. Vi går derfor imot innføring av en generell kompensasjonsordning for merverdiavgift for kommunesektoren og foreslår i stedet at dagens regelverk videreføres og videreutvikles.

Det er et annet punkt jeg også vil komme litt inn på. Det er skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner, som jeg oppriktig talt mener er i ferd med å ta av. Regjeringen foreslår nå at gaver til Den norske kirke skal gi rett til skattefradrag innenfor et samlet beløp på 6 000 kr. Arbeiderpartiet mener at skattefradrag i utgangspunktet skal gjelde utgifter til inntekts ervervelse, og kan ikke se noen grunn til at gaver til *ulike* organisasjoner med ulike hensikter osv., skal gi skattefradrag. Det foreslås derfor at dette skattefradraget fjernes, men jeg konstaterer at det ikke er flertall for det i komiteen.

Et annet punkt som har vært mye omtalt, er endringer i reglene om eiendomsskatt på kraftforetak. Arbeiderpartiet viser her til at hensikten med minimumsverdien i eiendomsskattegrunnlaget er å sikre kraftkommunene inntekter fra eiendomsskatten i perioder med lave priser. Vi mener at en reduksjon av minimumsverdien vil bety at dette hensynet blir dårligere ivaretatt enn det som er tilfelle med dagens regler. Mange kommuner har svært anstrengt økonomi, og den foreslåtte endringen vil føre til at det må kuttes i velferdstilbudet til innbyggerne i disse kommunene.

I Budsjett-innst. S. nr. 1, som ble vedtatt sist onsdag, bad komiteens flertall «Regjeringen utrede og legge frem for Stortinget en sak om fordelingsordningen for skatteinntekter fra kraftproduksjon med sikte på å få til en bedre fordeling mellom kommuner der turbinene står og kommuner der vannressursene ligger». Vi ser fram til at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med synspunkter på dette.

I budsjettavtalen som ble inngått mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, er en enig om at minimumsverdien ved verdsetting av kraftverk for eiendomsskatteformål økes fra 0,8 kr/KWh, som foreslått av Regjeringen, til 0,95 kr/KWh, og at det innføres en maksimumsverdi på 2,35 kr/KWh. Jeg konstaterer at vi ikke kom helt i havn med tanke på dagens nivå. Det ble en halvering av Regjeringens forslag, og det får vi si oss tilfreds med.

Et annet område jeg også vil trekke fram, som det kanskje kan være forskjellig oppfatning om, og som jeg ser fram til at finansministeren kanskje vil kommentere i et senere innlegg, er gevinstbeskatning ved realisasjon av særskilte driftsmidler i kraftanlegg. Jeg vil påpeke at dette vil medvirke til at samfunnsøkonomisk fornuftige omstruktureringer i kraftbransjen lettere kan gjennomføres.

Det har vært reist en del spørsmål omkring dette, men slik jeg oppfatter det, betyr det at gjeldende regler for avskrivning av kostpris hos kjøper og inntektsføring av gevinsten hos selger ved direkte realisasjon av særskilte driftsmidler i kraftanlegg, medfører innlåsnings effekter,

slik at det er mer fordelaktig å selge aksjer i et kraftforetak i stedet for selve kraftverket. Jeg forstår det slik at formålet med forslaget om fritak for gevinstbeskatning ved overdragelse av særskilte driftsmidler i kraftforetak først og fremst er å stimulere til at en selger selve kraftverket med tilhørende fallrettigheter i stedet for aksjer i et kraftforetak, slik at en får best mulig eiere til det enkelte kraftverk – uavhengig av om det er kommuner eller private som eier kraftverkene.

Det er lagt opp til at gevinstbeskatning kan unnlates på selgers hånd mot at kjøper overtar de skattemessige verdiene av de overdratte eiendelene. Det følger av dette at den fritatte gevinsten videreføres på kjøperens hånd. Dette vil bl.a. vise seg i at alminnelig inntekt hos kjøper ved slik overdragelse blir høyere fordi kjøper overtar selgers avskrivningsgrunnlag. Poenget er at dette vil påvirke prisdannelsen på kraftverk slik at innlåsningseffekten som gjeldende avskrivningsregler kontra inntektsføring på gevinst-/tapkonto medfører, reduseres.

Overdragelse uten gevinstbeskatning hos selger, men med skattemessig kontinuitet hos kjøper, er valgfritt. Dette medfører at en kjøper som har overtatt skattemessige verdier, i neste omgang kan velge å selge videre med full beskatning og dermed oppskrivning av verdiene hos den nye kjøperen. Velger han i stedet å selge med unnlatt gevinstbeskatning, blir den fritatte gevinsten overført til den nye kjøperen.

Dette er litt teknisk, men det er framkommet veldig mange spørsmål omkring disse problemstillingene, så jeg tror det er viktig å nevne det i debatten. Jeg håper å høre finansministerens synspunkt, om forståelsen fra komiteens side er som finansministerens.

Helt til slutt vil jeg trekke fram en for så vidt liten sak, men en stor sak for dem det gjelder, og for de områder det gjelder, nemlig det som skjer med skiheisene. Her ser vi de positive virkningene det kan få for konkurransesituasjonen og for nyinvesteringer å bringe skiheiser inn under det nye momssystemet på linje med persontransport. Det vises videre til det svar som finansministeren sendte til komiteen, hvor det heter at det vil ha positive avgiftstekniske konsekvenser å bringe også skiheiser mv. inn i momssystemet.

Komiteen mener det vil bidra til å styrke norske vintersportssteders konkurransemuligheter i turistmarkedet hvis en innlemmer skiheiser i momssystemet med samme sats som for persontrafikk.

Jeg tar på vegne av Arbeiderpartiet opp Arbeiderpartiets forslag og forslag der Arbeiderpartiet er medforlagsstiller.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Tore Nordtun har tatt opp de forslag han refererte til.

Heidi Larssen (H): For seks dager siden hadde vi en lang finansdebatt, hvor vi diskuterte oss gjennom de fleste problemstillingene som også tas opp i den innstillin-

gen vi diskuterer i dag. Jeg ser derfor ingen grunn til å repetere det vi der tok opp, men det er et par ting som fortjener en liten omtale i dag.

For det første: Regjeringen får støtte for å opprette et aksjonærregister, et register som yter viktig service for aksjonærer ved realisasjon, og gir skatteetat og likningsforvaltning bedre informasjonsgrunnlag. Fremskrittspartiet ønsker ikke et slikt register nå, da det kan komme endringer i skattereglene som kan påvirke registeret. Skal vi vente til vi får et skattesystem som alle mener er perfekt, og som ikke trenger endringer, tror jeg aldri vi får et slikt register. Det ville være trist.

For det andre: Regjeringspartiene er godt fornøyd med endringene i momssystemet for persontransport. Ved å innføre moms på persontrafikk med lav sats, 6 pst., vil man ved siden av et enklere regelverk også få styrket kollektivtrafikken med opp mot en halv milliard kr neste år. Det kan legge til rette for bedre kvalitet og/eller lavere billettpriser.

For det tredje: Regjeringspartiene er også godt fornøyd med at det nå kommer på plass en generell momskompensasjonsordning for kommunene. Den foreslåtte ordningen vil føre til at den konkurransevridningen som finnes i dag mellom kjøp av privat og kommunal egenproduksjon, blir fjernet. Mange kommuner har sett frem til denne lovendringen, fordi dette vil kunne bidra til bedre tjenestetilbud i kommunene ved at tilgjengelige ressurser utnyttes på en mer effektiv måte enn i dag. Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet går mot denne endringen. Det å fokusere på konkurranse, at man får bedre og billigere tjenester, virker uinteressant for dem. Alle brukerne som er avhengig av kommunale tjenester, vil være fornøyd med at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet sørger for at Regjeringens forslag blir en realitet.

Hvis noen av forslagene fra komiteen ikke skulle være tatt opp, tar jeg dem opp nå.

Presidenten: Representanten Heidi Larssen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Gjermund Hagesæter (FrP): Skatte- og avgiftslette er som kjent en prioritert sak for Fremskrittspartiet. Vi ønsker et lavere skatte- og avgiftsnivå, og vi ønsker også et enklere skatte- og avgiftssystem. Totalt har vi i vårt alternative statsbudsjett skatte- og avgiftslettelse for 18 milliarder kr, som er finansiert med 13 milliarder kr i kutt i offentlig sektor og 5 milliarder kr i redusert overskudd på statsbudsjettet. Skatte- og avgiftslettelse er for oss et virkemiddel for å få til økt verdiskaping, for å få til redusert ledighet og dermed også trygge velferden for både unge og eldre på kort og lang sikt. Disse skatte- og avgiftslettelsene er innført i forbindelse med det skattevedtaket som vi hadde til behandling på onsdag, også de som krever lovendring, og som er tatt opp i denne odelsingsproposisjonen. Det er de jeg selvfølgelig vil konsentrere meg om nå.

Først vil jeg imidlertid si at vi konstaterer at resultatet av forliket mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene

ikke medfører noen reduksjon av skatte- og avgiftsnivået neste år. Det synes vi er trist, og det er åpenbart negativt for den framtidige verdiskaping.

Nå er det fortsatt noen få lyspunkt i denne flertallsinnstillingen. Det er bl.a. at man ønsker å heve grensen, fra 30 000 kr til 50 000 kr, for arbeidsgiveravgiftsfritak for lønnet arbeid i hjemmet. Det er et positivt forslag som vil medføre at man får mer ordnede former for lønnet arbeid i hjemmet, og det kan også redusere svart arbeid. Vi er helt klart enig i at redusert skatt også vil redusere motivasjonen for å unndra seg beskatning.

Et annet punkt som er positivt, er at det er foreslått en reduksjon i antall ligningsnemnder og overligningsnemnder, fra 435 til 99, som tilsvarer antall ligningskontorer. Det er positivt. Det vil medføre at vi får en harmonisering mellom antall ligningskontor og overligningsnemnder, og det vil være et godt grunnlag for å få til en kvalitativt god klagebehandling for den enkelte skatteyder.

Momskompensasjon er selvfølgelig også positivt. Det vil legge forholdene bedre til rette for en bedre utnyttelse av de offentlige midlene som man har, og man vil få mer velferd ut av de midlene man har til rådighet.

Det er også en del forslag som gjelder kraftverksbeskatningen. Grunnen til at disse er positive er at det er viktig at man får stimulert til mer kraftutbygging og også mer kraftproduksjon. Det er viktig for å få en bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel når det gjelder kraft, og for å få prisen nedover. Man har gått inn for å heve grensen for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt til 5 MW. Det er et bidrag som vil gjøre det mer lønnsomt å bygge ut småkraftverk, og vi støtter selvfølgelig det. Vi ønsker også på sikt å få ytterligere en økning, fra 5 MW til 10 MW, men vi ønsker at en slik endring skal finne sted uten at kommunene taper på det.

Når det gjelder endringen av minimumsverdi og fastsetting av maksimumsverdi, støtter vi den i utgangspunktet. Men vi synes at når det gjelder reduksjonen av minimumsverdien fra kr 1,10/kWh til 0,80, som er foreslått, har kommunene fått litt kort varsel med tanke på at de får redusert sine inntekter. Det er mange som har kommet langt i budsjettprosessen, og vi kan derfor ikke støtte forslaget om at disse endringene trer i kraft fra 2004. Vi vil heller ikke støtte den reduksjonen som Arbeiderpartiet og regjeringspartiene har kommet fram til, på 0,95. Vi ønsker at til neste år skal minimumsverdien være 1,10. Det er det kommunene har budsjettet med, og derfor bør vi holde fast ved det for 2004.

Når det gjelder firmabilbeskatningen, har vi et forslag. Vi konstaterer at det ikke er gjort noen ting for å rette opp den urimelige firmabilbeskatningen – man blir sjablonbeskattet for privatkjøring opptil 13 000 km pr. år, og tilbakeføringen har økt til 75 pst., fra 50 pst. som det var tidligere. Sivilombudsmannen har påpekt at dette må revurderes, og at også satsene bør revurderes med tilbakevirkende kraft for 2003. Det har ikke skjedd, og det vil kanskje være med på å undergrave autoriteten til Sivilombudsmannen at det ikke blir tatt hensyn til den uttalelsen han har gitt.

Avskrivningssatsen for maskiner har vi foreslått økt til 25 pst. Det er viktig for å sikre en bedre konkurransevne. I Sverige er denne satsen 30 pst. Selv om vi øker den til 25 pst., vil vi ha dårligere vilkår enn man har, f.eks. i Sverige.

Særfradrag for alder og uførhet har stått stille i flere år nå, på 18 360 kr. Vi foreslår å øke det til 20 360 kr for å ta igjen noe av flere års manglende regulering. Vi ønsker også å avvikle taket for friinntekt for pensjonister, slik at pensjonister kan jobbe i tillegg til å motta pensjon uten at de får redusert pensjonen av den grunn. Et slikt forslag vil stimulere til at pensjonister jobber mer. Det vil igjen bety mer verdiskaping i samfunnet, og det vil også bety større skatteinntekter for stat og kommune.

Vi har også foreslått noen forbedringer i rederibeskatningen. Begrunnelsen for det er selvfølgelig at vi er opp-tatt at vi skal sikre internasjonale konkurransevilkår for rederivirksomheten vi har i Norge, og på den måten forhindre utflagging.

Avslutningsvis vil jeg ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet har fremmet i innstillingen, enten alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Grande Røys (SV): Ein del av våre forslag som ligg i denne innstillinga, vart utførleg omtalte i finansdebatten i førre veke, så eg skal avgrense meg til å kommentere nokre punkt som ikkje var framme då.

Fyrst til dei foreslåtte endringane i skattereglane for kraftføretak. SV er imot å redusere minimumsverdien i eigedomsskattegrunnlaget for kraftføretaka, slik Regjeringa foreslår. Sjølv om ein i forliket med Arbeidarpartiet har pynta litt på forslaget, støttar vi det framleis ikkje.

Regjeringa grunngir forslaget med at det vil betre investeringsincentiva i kraftproduksjonen, utan at dei sannsynleggjer at det faktisk er nødvendig. Tvert imot har investeringane i kraftbransjen berre gått ein veg dei siste åra, nemleg oppover. Statistisk sentralbyrå fortel om ein auke i år på heile 28 pst. for samla investeringsanslag for kraftforsyninga samanlikna med 2002. Dette er det høgste resultatet som er registrert sidan 1989. 2004-anslaget er 17 pst. over tilsvarande vurdering for inneverande år, noko som gir oss eit vink om eit enda høgare investeringsnivå for 2004.

Eigedomsskatt på kraftføretak er for mange kommunar ei avgjerande inntektskjelde for å oppretthalde velferdstilbodet til innbyggjarane. Det er uforståeleg at Regjeringa svekkjer kommunane sin økonomi for å gi skattelette til ein kraftbransje som aldri har hatt større overskot enn no. Samtidig registrerer vi òg for så vidt med undring at Regjeringa får støtte frå Arbeidarpartiet for at denne endringa skal gjelde allereie frå nyttår av. Til og med Framstegspartiet, som elles støttar sjølve omlegginga, finn det urimeleg å gi kommunane så stor inntektsvikt på så kort varsel og vil ha iverksetjing frå 2005.

Ei anna sak som vedkjem kommunane, er innføringa av ein generell momskompensasjon i kommunesektoren.

SV går imot forslaget fordi det er meir eit opplegg for privatisering og konkurranseutsetjing enn det er å godtgjere effektiv ressursutnytting, slik Regjeringa hevdar. Tvert imot herskar det stor usikkerheit i kommunane og fylkeskommunane både om reforma, om talutrekningane og fordelingsverknadene. KS har då heller ikkje vorte orientert i prosessen om den praktiske gjennomføringa av reforma.

Den foreslåtte kompensasjonsordninga vil gi vesentleg større fordelingsverknad kommunane imellom enn det det til no har vore fokusert på. Reforma vil premiere kommunar som konkurranseutset mykje, og dei som har råd til å investere mykje, fordi det gir ein større refusjon enn uttrekk. Tilsvarande vil kommunar som vel kommunal drift, eller som ikkje kan eller har trong for same volum på investeringar dei neste åra, tape pengar. Dette vil tvinge fram privatisering og konkurranseutsetjing og overstyre investeringsplanar som kommunane elles vil ha.

SV meiner utgreiinga som ligg til grunn for forslaget er for snever og ikkje vurderer alle sidene med konkurransevriding. Vi ber difor i samband med kommunalkomiteen si budsjettbehandling om ei utgreiing av eit anna forslag som vil treffe det som utgjer konkurransevridinga mellom å utføre oppgåva med eigne tilsette og kjøp frå private, på ein betre måte. Vi har òg valt å fremje eit Dokument nr. 8-forslag om å gi kommunar lov til å inngå kontraktar med frivillige organisasjonar, som Røde Kors og Frelsesarmeen, om helse- og sosialtenester utan anbudsutsetjing. Formålet med dette forslaget som no er til behandling i næringskomiteen, er å gjere eit unntak frå reglane om anbudsutsetjing for helse- og sosialtenester, slik at eventuell anbudsutsetjing er noko dei folkevalde i kommunane sjølve kan avgjere. Forslaget tek særleg sikte på å verne dei frivillige organisasjonane som yter helse- og sosialtenester til det offentlege. Dette er heilt nødvendig for å sikre at desse samfunnsnyttige organisasjonane ikkje blir nedlagde som følgje av konkurranseutsetjing og det forslaget som ligg her.

Den siste saka eg skal omtale, er forslaget om skattefrådrag for frivillige organisasjonar og Den norske kyrkja.

Å bruke fellesskapet sine midlar til å støtte frivillige organisasjonar er fornuftig. Det gir organisasjonane moglegheit til å bruke tid og krefter på organisasjonen sitt formål heller enn å samle inn pengar. Dette var ein viktig grunn for å endre tippenøkkelen som sikra ein sterk auke i tilskotet til dei frivillige organisasjonane sitt arbeid, uheldigvis då mot Regjeringa sin vilje. I staden har Regjeringa meint at auka støtte til frivillige organisasjonar skal sikrast gjennom skattefrådrag for gaver til desse. SV har vore imot å auke frådraget til 6 000 kr, og vi er difor òg imot å innlemme Den norske kyrkja i ordninga. Det kjem ikkje av at vi er imot å støtte frivillige organisasjonar, heller ikkje enkeltorganisasjonar som har ein annan ståstad enn oss. Men vi har det syn at bruk av fellesskapet sine pengar skal bestemast politisk. Slik må støtta vurderast mot andre viktige saker i ein prioriteringsprosess som ei budsjettbehandling er, og det sikrar

òg at støtta vert rettferdig fordelt mellom organisasjonane ut frå objektive kriterium som talet på medlemmer og f.eks. talet på lokallag.

Lista over godkjende organisasjonar utgjorde i byrjinga av november over 140 stk. Nokre av desse var det ein kan kalle veldig lokale, sjølv om regelverket tilseier eit nasjonalt omfang. Vi har på den andre sida sett at Norges Idrettsforbund slit med å få godkjent gáver.

Med ei skattefrådragsordning vert støttenivået til den enkelte organisasjon altså avgjort av kor stor gåve ein klarer å lokke ut av givarar. Lite tyder på at forslaget gir ei fordeling mellom organisasjonane som er rettferdig, og spesielt demokratisk kan det heller ikkje seiast å vere.

Med dette tek eg opp SV sine forslag i innstillinga.

Presidenten: Representanten Heidi Grande Røys har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Björg Tørresdal (KrF): Debatten i dag er en oppfølging og en konsekvens av debatten og vedtakene i Stortinget som ble gjort forrige onsdag. Odelstinget skal i dag gjennomføre de lovendringene som er nødvendig for å følge opp det vedtatte budsjettet, og det er noen områder som fortjener en omtale også her i Odelstinget.

Budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ble godt mottatt. Forrige ukes finansdebatt og presseomtale har handlet om at både prosess og resultat har fått positiv omtale og styrket velgernes tillit til politikerne. Det er vi glade for. Det er et forlik der ansvarligheten har seiret.

Av de lovendringene som vi har til behandling her i kveld, er det spesielt to områder det er en glede for Kristelig Folkeparti å omtale. Det ene er utvidelse av ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner, og det andre er økt kollektivsatsing gjennom omleggingen av merverdiavgiftssystemet for persontransporten.

De frivillige organisasjonene gjør en uvurderlig innsats for bl.a. barn og unge. Ja, de gjør en uvurderlig velferdsinnsats for hele samfunnet. De frivillige organisasjonene er absolutt viktige bidragsytere til at Norge skal være et godt land å bo i. Gjennom frivillig innsats og engasjement får mange også bruke andre sider av seg selv enn det de gjør i jobb eller i skole.

Regjeringspartiene fikk flertall for å øke den maksimale fradragsgrensen for gaver til frivillige organisasjoner til 6 000 kr fra og med 2003. Dette har vært en viktig stimulans og et viktig økonomisk bidrag til frivillige organisasjoner. Regjeringspartiene foreslår nå å videreføre det maksimale fradragbeløpet på 6 000 kr også for 2004. Nytt i år er at gaver også til frivillig arbeid i Den norske kirke kommer med i ordningen.

Den norske kirke anses tradisjonelt for å være en del av statsforvaltningen og ikke som en frivillig organisasjon. Men Den norske kirke driver i stor grad aktiviteter som kan karakteriseres som frivillige, og som ikke er omfattet av det statlige og kommunale finansieringsansvaret for Den norske kirke. Nå blir det flertall for å utvide fradragordningen for gaver, slik at gaver til Den norske

kirke også kommer inn under ordningen med skattefradrag. Det vil være et godt tiltak for å stimulere den frivillige innsatsen som blir gjort innenfor Den norske kirke. La oss håpe at ordningen tar av, at det blir gitt store gaver.

Det er fortsatt positive utviklingspotensialer i ordningen, både når det gjelder størrelsen på gavesummen, og når det gjelder å gjøre ordningen mindre byråkratisk og maksimalt rettferdig og treffsikker. Der er det mer å gå på.

Det er med undring jeg registrerer at Sosialistisk Venstreparti ser på gaver med skattefradrag som en trussel mot offentlige inntekter. For Kristelig Folkeparti er det viktig å sikre gode vilkår for frivillig sektor, både gjennom offentlige tilskuddsordninger og gjennom å stimulere til giverglede, sosialt samfunnsengasjement og dugnadsinnsats. Gaver med skattefradrag er ingen trussel mot, men et positivt supplement til de offentlige støtteordningene.

La oss håpe at givergleden til Den norske kirke og de frivillige organisasjonene øker kraftig. De reduserte skatteinntektene er vel anvendte penger. Det er god samfunnsøkonomi å gi de frivillige organisasjonene romslige vilkår.

Det blir i dag også vedtatt å innføre merverdiavgift på persontransport med lav merverdiavgiftsats på 6 pst. fra 1. mars 2004. Det betyr at næringen får rett til fradrag for inngående moms. Det er en viktig omlegging og satsing på kollektivtransporten. Ordningen gir en gevinst på ca. 500 mill. kr pr. år til transportselskapene, noe som i neste omgang vil legge til rette for lavere priser og et bedre kollektivtilbud.

Kristelig Folkeparti er familie- og omsorgspartiet. Kristelig Folkeparti er opptatt av gode vilkår for de frivillige organisasjonene og en god miljøpolitikk. De vedtak som vi gjør i dag, vil styrke vilkårene både for det frivillige engasjementet og for en god miljøpolitikk gjennom en større satsing på kollektivtrafikken.

Dette har denne regjering og årets budsjettforlik med Arbeiderpartiet lagt godt til rette for. Derfor er det grunn til å si at vi er glade i Kristelig Folkeparti, også i kveld.

Morten Lund (Sp): Senterpartiets skatteopplegg for 2004 gir lavere skatt for midlere og lave inntekter gjennom økt prosentsats i minstefradraget, økt frikortgrense og skattefradrag for aleneboende med lav inntekt. Alle som tjener over 330 000 kr, får økt skatt. Vi fjerner den mest usosiale skatteletten som noen gang er gitt, ved å gjeninnføre utbytteskatten. Kvinner er de fleste og største vinnerne i dette opplegget. 500 000 kvinner får skattelettelser, bare 170 000 får høyere skatt. 330 000 menn får lavere skatt, 590 000 får høyere. Det er et skattegrep for mer likestilling og bedre fordeling.

Vårt innslagspunkt for toppskatt i klasse 1, trinn 1, er 329 000 kr, mot Regjeringens 354 000 kr. SSBs nyeste inntektsstatistikk for i år forteller at en industriarbeider tjener 305 700 kr. For 2002 har vi fått tall som viser at menn har i gjennomsnitt 246 000 kr i årsinntekt og kvinner 149 000 kr. Det er langt fra vår toppskattgrense og til

det som jeg regner som vanlig inntekt. Den positive effekten av våre skattegrep er 3,7 milliarder kr, som vi bruker til næringsutvikling og skole. Der trengs det forbedringer.

Det er ett av de øvrige skattetemaene som jeg vil nevne, og det er det som er tatt opp av flere, merverdiavgiftsreformen for kommunesektoren. Vi har i forbindelse med behandlingen her fått mange innspill som viser at dette skatteforslaget er dårlig forberedt, det kommer for fort på. Det vil ligge en betydelig omfordeling kommunene imellom ut fra tilfeldigheter, og det dreier seg om millioner for mellomstore kommuner. Dette fører til nytt, stort skjemavelde. Det fører til nye gråsoner, og det er veldig krevende for dem som skal innføre dette.

Så står vi foran behandlingen av ny skattereform. Jeg har lagt merke til at det nå er nesten tre år siden representantene Foss og Brende fremmet et privat forslag. Det var i januar 2001 at de bad om en stortingsmelding i april 2001 om de skatteendringene som skulle foreslås høsten 2001. Heldigvis har vi fått en grundigere behandling av de skatteforslagene som skal komme, men så har vi i mellomtiden også fått mange endringer, både av en viss størrelse og av prinsipiell betydning. Det er bra at vi får disse sakene til behandling. Men jeg tenker på at hvis vi i fjor høst ikke hadde greid å forhindre at vi fikk de skatteforslagene som del av vårt budsjett, ville det ha blitt en krevende behandling, en behandling som ville ha vært uforsvarlig. Vi håper at de forslagene vi skal få, kommer tidlig i vinter, og at finansministeren kan gjøre rede for det.

Så vil jeg ta opp de forslagene som Senterpartiet har alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Morten Lund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Steinar Bastesen (Kp): Vi behandler i dag skattemeldingen, og la nå det være sagt at Norge er et godt land å bo i. Jeg er skjønt enig med representanten Nordtun i at på mange måter er Norge et skatteparadis.

Det er ikke vanskelig å bo i Norge. Vi har lest i avisene at våre nye landsmenn har utnyttet systemet, og de er ikke alene om det. Men jeg synes ærlig talt at også Stortinget har utnyttet systemet ved at vi har åpnet for Schengen-avtalen og tatt bort grensekontrollen. Så i stor grad vet vi ikke hvem som bor i dette landet lenger. Det er bare å spørre politiet, så kan de bekrefte det. Men vi vet det ikke, vi har bare en viss anelse.

Vi har i dag fått vite at det er ansatt en ny landslags-sjef. Det er ikke bra når det vi har fått rede på, er at han har over tre ganger så høy lønn som statsministeren. Han er ikke alene. Det er mange som har høy lønn i dette landet. Men det er mange som har lav lønn også, men de klarer seg på et vis.

Vi har i dette budsjettet gått inn for å øke alkoholavgiftene. Det kan ikke påregnes i et budsjett før senere.

Det er mange ting en kunne sagt i denne debatten. Jeg synes det er for galt at folk skal sitte og fryse i husene sine, fordi de ikke har råd til å ha på strøm. Det er en konse-

kvens av liberaliseringen av kraftverksmarkedet at det er blitt viktigere å skaffe penger til aksjonærene i de forskjellige kraftverkene enn å skaffe billig strøm til folk. Men når Stortinget har bestemt det, så må det vel være slik. Men det går også inn på beskatningen av kraftverkene.

Vi opplever i dag at mer og mer av naturressursene blir privatisert og solgt. Hvis vi går inn i EU, som jeg håper vi ikke gjør, får vi sosial dumping. Vi må være villige til å gå ned minst 40 pst. i inntekt. Jeg lurer på om finansministeren har tenkt på hvor han skal hente skattekrone-ene når vi får den sosiale dumping. Svart arbeid vil florere. Det er ikke så mye skatt å hente da. Vi har jo opphevet grensekontrollen allerede.

Nok er sagt, men jeg vil ta opp alle de forslagene som vi har alene, og som vi har sammen med andre.

Presidenten: Representanten Steinar Bastesen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.
(Votering, se side 169)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1–5.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets
ombudsmann for forvaltningen

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endring:

§ 3 skal lyde:

Som Stortingets tillitsmann skal ombudsmannen på den måte som er fastsatt i denne lov og i hans instruks, søke å sikre at det i den offentlige forvaltning ikke øves urett mot den enkelte borger og bidra til at menneskerettighetene respekteres.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endring i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr

I

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endring:

§ 14 første ledd første punktum skal lyde:

For begjæring om tvangsfullbyrdelse betales *1,5 ganger* rettsgebyret, selv om begjæringen senere blir trukket tilbake eller avvist.

II

Loven trer i kraft 1. januar 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet satt fram følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å utarbeide en behandlingsgaranti der barn og unge med tiltak fra barnevernet gis en lovhjemlet rett til behandling for rus og psykiatri.»

Forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) m.m.

I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Rett til nødvendig helsehjelp

Pasienten har rett til øyeblikkelig hjelp. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra kommunehelsetjenesten.

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten. *Retten gjelder bare dersom pasienten kan ha forventet nytte av helsehjelpen, og kostnadene står i rimelig forhold til tiltakets effekt. Spesialisthelsetjenesten skal fastsette en frist for når medisinsk forsvarlighet krever at en pasient som har en slik rettighet, senest skal få nødvendig helsehjelp.*

Helsetjenesten skal gi den som søker eller trenger helsehjelp, de helse- og behandlingmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

Dersom det regionale helseforetaket ikke har sørget for at en pasient som har en rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, får den nødvendige helsehjelpen innen det tidspunktet som er fastsatt i medhold av annet ledd, har pasienten rett til å motta nødvendig helsehjelp uten opphold, om nødvendig fra privat tjenesteyter eller tjenesteyter utenfor riket.

Dersom det regionale helseforetaket ikke kan yte helsehjelp til en pasient som har en rett til nødvendig helsehjelp, fordi det ikke finnes et adekvat medisinsk tilbud i riket, har pasienten rett til nødvendig helsehjelp fra tjenesteyter utenfor riket innen den frist som er fastsatt etter annet ledd.

Kongen kan gi forskrifter om hva som skal anses som helsehjelp som pasienten kan ha rett til.

Departementet kan gi nærmere forskrifter for fastsettelse av og informasjon om den tidsfristen som er omtalt i annet ledd, og for organisering av og oppgjør for det tjenestetilbudet pasienten har rett til å motta fra privat tjenesteyter eller tjenesteyter utenfor riket etter fjerde ledd.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 Rett til vurdering

Pasient som henvises til sykehus eller spesialistpoliklinikk som omfattes av § 2-4, har rett til å få sin helsetilstand vurdert innen 30 virkedager fra henvisningen er mottatt. Det skal vurderes om det er nødvendig med helsehjelp, og gis informasjon om når behandlingen forventes å bli gitt.

Det skal vurderes om pasienten har en slik rettighet overfor spesialisthelsetjenesten som omtalt i § 2-1 annet ledd, og eventuelt fastsettes en slik frist som omtalt i samme ledd annet punktum. Pasienter som har en slik rettighet, skal underrettes om dette og om fristen. I underretningen skal pasienten også gis opplysning om klageadgang, klagefrist og den nærmere fremgangsmåten ved å klage. Henvisende lege skal også underrettes.

Vurderingen skjer på grunnlag av henvisningen. Om nødvendig skal supplerende opplysninger innhentes eller pasienten innkalles til undersøkelse.

Ved mistanke om alvorlig eller livstruende sykdom, har pasienten rett til raskere vurdering.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 Rett til valg av sykehus

Pasienten har rett til å velge på hvilket sykehus eller distriktpspsykiatrisk senter, eller behandlingssted i en slik institusjon, behandlingen skal foretas. *Det er en forutsetning at sykehuset eller det distriktpspsykiatriske senteret eies av et regionalt helseforetak eller har avtale med et regionalt helseforetak som gir pasienten en slik valgrett.*

Pasienten kan ikke velge behandlingsnivå.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om slike avtaler som er omtalt i første ledd.

Ny § 2-7 skal lyde:

Forvaltningslovens anvendelse

Forvaltningslovens regler gjelder ikke for vedtak som treffes etter dette kapitlet.

§ 7-2 nytt annet ledd skal lyde:

Pasient eller representant for pasienten som mener at bestemmelsen i § 2-1 femte ledd ikke er overholdt, kan klage til en klagenemnd som oppnevnes av departementet. Klagenemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal være jurist. Departementet oppnevner medlemmer og deres personlige varamedlemmer for to år om gangen. Det er adgang til å gjenoppnevne medlemmer og varamedlemmer.

Nåværende § 7-2 annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7-6 nytt annet ledd skal lyde:

Forvaltningslovens regler om behandling av klage gjelder så langt de passer for klagenemndas behandling av klagesaker, med de særlige bestemmelsene som er gitt i dette kapitlet. Departementet kan gi nærmere forskrift om klagenemndas organisasjon og saksbehandling.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-4 nr. 3 skal lyde:

plikt for regionale helseforetak til å rapportere aktivitetstall for de virksomhetene de eier og de private helse-tjenestene de har avtaler med.

§ 5-2 annet ledd nr. 2 oppheves.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

Det regionale helseforetaket i pasientens bostedsregion skal dekke utgifter til behandling og forpleining når det i henhold til internasjonal overenskomst foreligger rett til å reise til utlandet for å få nødvendig behandling. Dette gjelder også når andre norske myndigheter har forskottert beløpet overfor utenlandsk tjenesteyter.

§ 5-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Det regionale helseforetaket i pasientens bostedsregion skal dekke utgifter til behandling, forpleining, reise og opphold og reise og opphold for nødvendig ledsager når en pasient har rett til nødvendig helsehjelp etter pasientrettighetsloven § 2-1 fjerde eller femte ledd og annen norsk myndighet har forskuttert beløpet overfor norske eller utenlandske tjenesteytere.

Nåværende § 5-2 tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

III

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-22 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir annet ledd.

Syvende strekpunkt i innholdsfortegnelsen til kapittel 20 oppheves.

§ 20-7 oppheves.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet satt fram følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen om å tilpasse lovteksten slik at det ikke gjøres forskjell på tvangsekteskap og arrangerte ekteskap.»

Forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak :

A .

L o v

om endringer i lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapslova) m.m.

I

I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre blir det gjort følgende endringer:

Ny § 30 a skal lyde:

§ 30 a. *Avtale om ekteskap.*

Ein avtale foreldre eller andre gjer om ekteskap på vegner av barnet, er ikkje bindande.

II

I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap blir det gjort følgende endringer:

§ 6 andre ledd skal lyde:

Prøvingen foretas av *folkeregisteret eller av norsk utenriktjenestemann* på det stedet der en av brudefolkene bor, eller om ingen av brudefolkene har bopel her i landet, på det stedet der en av dem oppholder seg. *Norsk utenriktjenestemann prøver kun ekteskapsvilkårene for norske borgere som er fast bosatt i embetsdistriktet, og bare i de tilfeller der prøvingen ikke kan foretas av norsk folkeregister.*

§ 7 bokstav a første punktum skal lyde:

Hver av dem skal legge fram fødselsattest fra folkeregisteret, *når prøvingen ikke foretas av folkeregisteret.*

§ 7 bokstav h andre punktum skal lyde:

Folkeregisteret eller norsk utenriktjenestemann kan gjøre unntak fra kravet i første punktum når særlige grunner taler for det.

§ 9 første punktum skal lyde:

Dersom vigsleren, *folkeregisteret eller norsk utenriktjenestemann* har grunn til å tro at noen av brudefolkene på grunn av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig psykisk utviklingshemning mangler rettslig handleevne, kan det kreves lagt fram attest fra en offentlig lege eller fra en annen lege som en offentlig lege utpeker.

§ 10 skal lyde:

Har *folkeregisteret eller norsk utenriktjenestemann* funnet at brudefolkene fyller ekteskapsvilkårene etter loven, og det heller ikke foreligger hindringer som nevnt i § 8 eller § 9, skal *brudefolkene få en* attest for at det ikke er noe til hinder for at ekteskapet blir inngått. *Attesten er gyldig i fire måneder etter utstedelsen.*

Vedtak om å ikke utstede prøvingsattest kan påklages til fylkesmannen.

§ 12 bokstav a skal lyde:

a. prest i Den norske kirke, og prest eller forstander i et registrert trossamfunn, *eller seremonileder eller til-*

svarende i livssynssamfunn som mottar tilskudd etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn når Kongen har godkjent formen for inngåelse av ekteskap.

§ 12 nytt andre ledd skal lyde:

Departementet kan ved forskrift gi utfyllende regler om tildeling og tilbaketrekking av vigselfrett for seremonieler eller tilsvarende i livssynssamfunn.

§ 13 første ledd første punktum skal lyde:

En vigslar som nevnt i § 12 bokstav a, kan nekte å foreta vigsel dersom en av brudefolkene ikke er medlem av trossamfunnet eller livssynssamfunnet, eller ingen av dem tilhører menigheten.

§ 14 første ledd skal lyde:

Før vigsel finner sted, skal vigslaren motta en attest fra folkeregisteret eller norsk utenriksstjenestemann på at ekteskapsvilkårene er prøvet, og at reglene i §§ 6 til 10 er fulgt.

Noverande andre ledd blir oppheva.

Noverande tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

§ 16 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Det samme gjelder dersom ekteskapet ble inngått uten at det forelå gyldig prøvingsattest i henhold til § 10.

Ny § 16a skal lyde:

§ 16a. Fylkesmannens adgang til å reise sak om ekteskaps gyldighet.

Fylkesmannen kan reise sak for å få dom for at et ekteskap består eller ikke består.

§ 18 skal lyde:

Slektskap eller andre forhold som fører til ugildhet etter forvaltningsloven § 6, er ikke til hinder for at vigslaren foretar vigsel.

III

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Dei enkelte føresegnene i lova kan tre i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen følge utviklingen av utvidelsen av vigselfkompetansen og Folkeregisterets myndighet til prøving av ekteskapsvilkårene, og vurdere virkning av intensjon om å forebygge tvangsekteskap, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen utgangen av denne stortingsperioden.

Presidenten: Komiteens innstilling til B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram 34 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet
- forslagene nr. 3–7, fra Tore Nordtun på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 8, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 9–13, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 14–16, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 17–22, fra Heidi Grande Røys på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 23–29, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet og Kystpartiet
- forslagene nr. 30 og 31, fra Morten Lund på vegne av Senterpartiet, og
- forslagene nr. 32–34, fra Steinar Bastesen på vegne av Kystpartiet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå følgende voteingsopplegg: Det blir votert over forslagene under de lovene de tilhører, og det blir da votert samlet over forslagene fra de enkelte fraksjoner. – Det anses vedtatt.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak til

A.

L o v

om endringer i lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 22, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver gjøres følgende endring:

I

§ 11 A oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning for rådgighetsverv, jf. arveavgiftsloven §§ 9 og 10, som skjer 1. januar 2004 eller senere.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.00.27)

Videre var innstillet:

I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver gjøres følgende endringer:

I

§ 2 første ledd ny bokstav e) og f) skal lyde:

- e) *selskap i den utstrekning noen som er nevnt under bokstavene a), b), c) eller d) direkte eller indirekte er eiere eller er interessert på vesentlig samme måte som eier eller deltaker.*
- f) *stiftelse eller annen formuesmasse når det kan påregnes at utdelinger kommer noen som er nevnt under bokstavene a), b), c) eller d) eller medlemmer av en eller flere bestemte familier til gode. Hele gaven skal regnes med i avgiftsgrunnlaget når avgiftsplikten følger av denne bokstav.*

§ 4 nytt femte ledd skal lyde:

Arv og gave som nevnt i § 2 første ledd bokstav b) og § 2 annet ledd, til juridisk person med allmenntilgitt formål er unntatt fra avgiftsplikt. Utdeling av midler fra institusjon eller organisasjon som har mottatt avgiftsfri arv eller gave etter reglene i dette ledd til noen som er fortrinnsberettiget på grunn av slektskap, regnes som arv eller gave direkte fra giveren eller arvelateren. Avgiftsfrihet etter dette ledd gis ikke hvis giver eller arvelater har gitt bestemmelse om bruk av arve- eller gavemidlene som ikke faller inn under et allmenntilgitt formål. Departementet kan i forskrift gi regler til utfylling og gjennomføring av reglene i dette ledd, herunder gi regler om krav til vedtekter, regnskap og revisjon.

II

Endringene under I trer i kraft den 1. januar 2004 og gjelder for rådgighetsverv, jf. arveavgiftsloven §§ 9 og 10, som inntreer fra og med samme dato.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

B .

L o v

om endringer i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift

Presidenten: Til B foreligger to avvikende forslag. Det er forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet, og forslag nr. 23, fra Senterpartiet og Kystpartiet.

Videre var innstillet:

I lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

I

§ 5b første ledd nr. 9 oppheves.

§ 5b første ledd nr. 10 skal lyde:

Formidling av romutleie i hotellvirksomhet m.v.

§ 5b første ledd nr. 16 oppheves.

§ 14 annet ledd nr. 5 oppheves.

§ 14 nytt tredje ledd skal lyde:

Når fradragsrett ikke er avskåret etter § 22, skal det også svares avgift som ved uttak når personkjøretøyer brukes til annet enn som salgsvare, i annen virksomhet enn yrkesmessig utleievirksomhet eller persontransportvirksomhet. Det skal også svares avgift av varer og tjenester til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøyer til annet formål enn nevnt i første punktum. Som personkjøretøy anses også campingtillhenger. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere vilkår for minste eiertid og bruk.

Gjeldende § 14 tredje ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om hva som går inn under reglene i annet og tredje ledd.

§ 14 nåværende fjerde ledd blir femte ledd.

§ 16 første ledd nr. 4 første punktum skal lyde:

Transporttjenester her i landet når transporten skjer direkte til eller fra utlandet.

§ 16 første ledd nr. 10 oppheves.

§ 22 første ledd nr. 3 skal lyde:

Andre varer og tjenester som anskaffes utelukkende til bruk som nevnt i § 14 annet og tredje ledd.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet.

Forslaget lyder:

I lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

I

§ 5b første ledd nr. 9 skal lyde:

Transport av personer med verneverdige fartøy.

§ 5b første ledd nr. 10 skal lyde:

Formidling av personbefordring med verneverdige fartøy.

§ 5b første ledd nr. 16 skal lyde:

Tjenester som gjelder opplysninger om rutegående verneverdige fartøy.

§ 16 første ledd nr. 10 skal lyde:

Transporttjenester med verneverdig fartøy som består i ferging av kjøretøy.

§ 17 første ledd nr. 1 bokstav b skal lyde:

Skoleskip, verneverdig fartøy, marinefartøy til forsvaret og skip til bruk i forskning og værvarsling.

§ 17 tredje ledd ny bokstav d skal lyde:

Og transport med verneverdig fartøy som er nevnt under nr. 1.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kystpartiet bifaltes innstillingen med 58 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.01.30)

Videre var innstillet:

§ 28 første ledd første punktum skal lyde:

Registrering skal skje når den næringsdrivendes omsetning og avgiftspliktige uttak av varer og tjenester til sammen har oversteget *kr 50 000* i en periode på 12 måneder.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 23, fra Senterpartiet og Kystpartiet.

Forslaget lyder:

«I lov om merverdiavgift gjøres følgende endring:

§ 28 første ledd første setning skal lyde:

Registrering skal skje når den næringsdrivendes omsetning og avgiftspliktige uttak av varer og tjenester til sammen har oversteget 40 000 kroner i en periode på 12 måneder.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet og Kystpartiet bifaltes innstillingen med 67 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.01)

Videre var innstillet:

II

Endringene under I trer i kraft med virkning fra og med 1. mars 2004. Endringen i § 28 første ledd første punktum trer likevel i kraft fra 1. januar 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

C.

L o v

om endringer i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane

Presidenten: Til C foreligger ett avvikende forslag, nr. 16, fra Fremskrittspartiet – det gjelder § 8 fjerde ledd.

Videre var innstillet:

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane gjøres følgende endringer:

I

§ 8 A-1 annet ledd siste punktum skal lyde:

Slik korrigerer vert første gong gjennomført med verknad for eidegdomsskatteåret 2005.

II

§ 5 første ledd ny bokstav g) skal lyde:

g *Eigedom som helseforetak eig, i same omfang som fritaket for statens eigedom etter bokstav a sjette strek-punkt.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

Verdet (taksten) av anlegg som nemnt i skatteloven § 18-5 første leden skal ikkje settast lågare enn *kr 0,95/kWh* eller *høgare enn kr 2,35/kWh* av grunnlaget for naturressursskatten for anlegget sett ved likninga året før skatteåret.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de ønsker å stemme mot loven.

Arbeiderpartiet støtter loven subsidiært i samsvar med budsjettavtalen.

Det voteres først over forslag nr. 16, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«I lov av 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane gjøres følgende endring:

I

§ 8 fjerde ledd skal lyde:

Verdet (taksten) av anlegg som nemnt i skatteloven § 18-5 første leden skal ikkje settast lågare enn *kr. 1,10/kWh* eller *høgare enn kr. 2,5/kWh* av grunnlaget for naturressursskatten for anlegget sett ved likninga året før skatteåret.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med eiendomsskatteåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.06)

Beate Heieren Hundhammer (H) (fra salen): Jeg stemte feil, jeg skulle ha stemt mot.

Presidenten: De riktige stemmetall blir da 62 stemmer mot forslaget og 11 for.

Så voterer det over innstillingen. Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 8 fjerde ledd bifaltes med 58 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.45)

Videre var innstillet:

III

Endringen under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med eiendomsskatteåret 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

D.

L o v

om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. gjøres følgende endringer:

I

§ 6 nr. 1 bokstav a tredje punktum skal lyde:

Departementet gir nærmere forskrifter om gjennomføringen av denne *bestemmelse*.

§ 6 nr. 4 oppheves.

Nåværende § 6 nr. 5 blir ny § 6 nr. 4.

II

Endringene under I trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

E.

L o v

om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Lokale ligningsmyndigheter

1. De lokale ligningsmyndigheter består av ligningskontor, ligningsnemnd og *overligningsnemnd*. Ligningskontorene er statlige, og kan omfatte en eller flere kommuner. *Det skal være en ligningsnemnd og en overligningsnemnd for hvert ligningskontor.* Organiseringen av ligningskontorene bestemmes av departementet.
2. Ligningsnemnda skal bestå av en leder og fire andre medlemmer. *For ligningsnemnder som omfatter flere kommuner etter nr. 1, velges leder og medlemmer av fylkestinget etter forslag fra de berørte kommunestyreter. For ligningsnemnder som omfatter to kommuner, foreslår hvert kommunestyre minst tre medlemmer. For ligningsnemnder som omfatter tre eller flere kommuner, foreslår hvert kommunestyre minst to medlemmer. For ligningsnemnder som omfatter en kommune etter nr. 1 velges leder og medlemmer av kommunestyret.* Ligningsnemnda velger selv sin nestleder.
3. Overligningsnemnda skal bestå av en leder og fire andre medlemmer. *For overligningsnemnder som omfatter flere kommuner etter nr. 1, velges leder og medlemmene av fylkestinget etter forslag fra de berørte kommunestyreter. For overligningsnemnder som omfatter to kommuner, foreslår hvert kommunestyre minst tre medlemmer. For overligningsnemnder som omfatter tre eller flere kommuner, foreslår hvert kommunestyre minst to medlemmer. For overligningsnemnder som omfatter en kommune etter nr. 1 velges leder og medlemmer av kommunestyret.* Overligningsnemnda velger selv sin nestleder. § 2-7 skal ikke være til hinder for at lederen i overligningsnemnda samtidig kan være medlem av ligningsorgan for andre kommuner.
4. *Fylkestinget, for nemnder som etter nr. 1 omfatter en kommune, kommunestyret, kan med fylkesmannens godkjenning bestemme at ligningsnemnda og overligningsnemnda skal ha et annet ulike antall medlemmer enn bestemt i nr. 2 og nr. 3.*

§ 2-2 nr. 1 skal lyde:

1. For hvert fylke skal det være et statlig fylkesskatekontor og en *fylkesskattenemnd*.

§ 2-2 nr. 3 og 4 oppheves.

§ 2-5 første punktum skal lyde:

Utelukket fra å gjøre tjeneste som medlem av *nemnd* som nevnt i §§ 2-1 til 2-4 er

- a) riksadvokaten, statsadvokater, politiembetsmenn, politiadjutanter og politifullmektiger,
- b) skattefogder og skatteoppkrevere samt tjenestemenn ved deres kontorer, jfr. skattebetalingslovens § 48,
- c) tjenestemenn ved ligningsforvaltningen,
- d) enhver som er fradømt stemmerett i offentlige anliggender,
- e) enhver som i løpet av de siste ti år er straffet for overtrødelse av denne lov, skatteloven, skattebetalingsloven, straffelovens § 406, regnskapsloven eller lovene om merverdiavgift og om avgift på investeringer m.v. og
- f) enhver som i løpet av de siste ti år er ilagt tilleggs-skatt etter § 10-4 nr. 1 annet punktum.

§ 2-6 nr. 1 skal lyde:

1. Enhver stemmeberettiget person som bor i kommunen, fylket eller riket er valgbar og plikter å gjøre tjeneste etter valg eller oppnevning som medlem av, eller varamedlem til, *nemnd* som nevnt i §§ 2-1 til 2-3.

§ 2-8 nr. 1 skal lyde:

1. Medlemmer av *nemnd* som nevnt i §§ 2-1 til 2-4, og like mange varamedlemmer for disse, velges eller oppnevnes for fire år.

§ 2-9 nr. 2 annet punktum skal lyde:

Engasjert sakkyndig kan gis adgang til å møte i *nemnd*.

§ 3-11 nytt nr. 4 skal lyde:

4. *Der endringssaken er avgjort av ligningskontoret i medhold av § 9-8 nr. 4 og skattyter ikke har kommet med innsigelser til varsel om endring, gjelder § 8-3 nr. 5 tilsvarende. Hvis tilleggs-skatt ilegges, følges reglene i nr. 1 til 3.*

§ 4-7 nr. 1 skal lyde:

1. Selvangivelse med vedlegg skal leveres innen utgangen av *mai* i året etter inntektsåret.

§ 4-7 nytt nr. 3 skal lyde

3. *Skattyter som lignes etter § 2-4 nr. 1 bokstav c skal levere selvangivelse med vedlegg innen utgangen av april i året etter inntektsåret.*

Nåværende nr. 3 og 4 blir nytt nr. 4 og 5.

§ 4-7 nytt nr. 6 skal lyde:

6. *Ligningskontoret kan etter søknad fra regnskapsfører eller revisor som bistår næringsdrivende med utfylling av selvangivelse med vedlegg, gi utsettelse av leveringsfristen for en mindre andel av søkerens klienter. Søknaden må gjelde navngitte skattytere. Utsettelse på dette grunnlag kan ikke gis lengre enn til 30. juni i året etter inntektsåret.*

§ 4-7 nytt nr. 7 skal lyde:

7. *Skattedirektoratet kan forlenge fristen etter nr. 1 og nr. 2 med inntil en måned, for grupper av skattytere og for enkelt-skattytere som skal levere selvangivelse til mer enn 10 kommuner.*

§ 4-7 nytt nr. 8 skal lyde:

8. *Skattedirektoratet kan bestemme at skattyter som leverer selvangivelse på papir, skal levere selvangivelsen tidligere enn leveringsfristen som er fastsatt i nr. 1, dog ikke tidligere enn utgangen av mars måned.*

Nåværende nr. 6 og 7 blir nytt nr. 9 og 10.

Overskriften i § 6-5 skal lyde:

§ 6-5 *Om finansielle instrumenter m.v.*

§ 6-5 nytt nr. 3 skal lyde:

3. *Verdipapirregistre skal ukrevet gi ligningsmyndighetene oppgave over forhold som kan få betydning for skattleggingen av den enkelte investor ved realisasjon av aksjer. Det skal blant annet gis opplysninger om erverv og avganger i løpet av inntektsåret, om utdelt utbytte og om beholdning ved utgangen av inntektsåret. Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen, herunder bestemme at det skal gis opplysninger om forhold som nevnt for tidligere år.*

§ 6-5 nr. 3 blir nytt nr. 4.

§ 6-11 nr. 1 bokstav a skal lyde:

- a. aksjekapitalens størrelse og aksjenes antall og størrelse, herunder endringer i løpet av inntektsåret som følger av stiftelse, emisjoner, fusjon, fisjon mv.,

§ 6-11 nr. 1 bokstav b skal lyde:

- b. eiere av aksjer pr. 1. januar i ligningsåret identifisert ved personnummer, endringer av aksjonærsammensetningen i løpet av inntektsåret, utdelt utbytte og øvrige opplysninger som kan få betydning for skattleggingen av den enkelte aksjonær ved realisasjon av aksjer.

§ 6-11 nr. 2 skal lyde:

2. *Med mindre annet er bestemt, leveres oppgave som nevnt i nr. 1 til ligningskontoret for den kommune hvor selskapet har sitt kontor eller styret har sitt sete, eventuelt til Sentralskattekontoret for storbedrifter dersom selskapet lignes der.*

§ 6-11 nytt nr. 5 skal lyde:

5. *Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen, herunder bestemme at det skal gis opplysninger om forhold som nevnt for tidligere år, samt begrense plikten etter nr. 1-3 for selskaper som nevnt i nr. 4.*

§§ 7-3 og 7-4 oppheves. Nåværende § 7-5 blir § 7-3.

§ 9-5 nr. 7 nytt tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsene i første og annet punktum gjelder ikke der ligningskontoret tar opp spørsmål om endring i medhold av § 9-8 nr. 4.

§ 9-8 nytt nr. 4 skal lyde:

4. *Ligningskontoret avgjør endringsspørsmål som tas opp etter § 9-5 nr. 1 a, dersom saken gjelder skattyter som skal levere selvangivelse etter § 4-7 nr. 1 og ny ligningsavgjørelse foreligger innen ett år etter utløpet av selvangivelsesfristen i § 4-7 nr. 1.*

Nåværende § 9-8 nr. 4 blir nytt nr. 5.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

F.

L o v

om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)

Presidenten: Til F foreligger tre avvikende forslag, nr. 11 fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet, nr. 21 fra Sosialistisk Venstreparti, og nr. 27, fra Senterpartiet og Kystpartiet.

Det votes over forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet, som lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:

I

Ny § 19-6 tredje ledd første punktum skal lyde:

Alderspensjonen skal ikke reduseres selv om alderspensjonisten har pensjongivende årsinntekt i tillegg til pensjonen.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.04.58)

Presidenten: Så votes det over forslag nr. 21, fra Sosialistisk Venstreparti, som lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endring:

I

§ 23-3 fjerde ledd skal lyde:

Det skal ikke betales avgift når inntekten er mindre enn 34 600 kroner. Avgiften må ikke utgjøre mer enn 25 pst. av den del av inntekten som overstiger 34 600 kroner.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.20)

Presidenten: Til slutt votes det over forslag nr. 27, fra Senterpartiet og Kystpartiet, som lyder:

«I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:

§ 23-3 fjerde ledd skal lyde:

Det skal ikke betales avgift når inntekten er mindre enn 40 000 kroner. Avgiften må ikke utgjøre mer enn 25 pst. av den del av inntekten som overstiger 40 000 kroner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Kystpartiet ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.46)

Videre var innstillet:

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endring:

I

§ 23-2 sjuende ledd annet punktum skal lyde:

Bortfallet av avgiftsplikt etter første punktum gjelder bare når slik lønn fra husholdningen ikke overstiger 50 000 kroner i inntektsåret.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

G.

L o v

om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Presidenten. Til G foreligger det forslag fra de fleste fraksjoner. Det vil bli votert først over forslagene, og vi begynner med de minste fraksjonene. Det voteres først over forslagene nr. 32–34, fra Kystpartiet.

Forslag nr. 32 lyder:

«I lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 7-11 første ledd bokstav d første punktum skal lyde:

Ved beregning av nettoinntekt etter bokstav a skal det gjøres et fradrag på 200 000 kroner i ligningsverdien.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 33 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

Ny § 8-7 skal lyde:

§ 8-7 Fondsavsetning for eiere av fiskefartøy

(1) Skatteyster som driver fiskerivirksomhet med eget fiskefartøy, eller som leier ut slikt fartøy til andre som benytter fartøyet i fiskerivirksomhet, kan kreve fradrag i alminnelig inntekt for avsetning til fond etter reglene i denne bestemmelse.

(2) Avsetningen er begrenset oppad til 30 pst. av årets alminnelig inntekt av virksomhet som nevnt i foregående ledd.

(3) Krav om avsetning må fremmes innen utløpet av selvangivelsesfristen.

(4) Beløp som det er gitt fradrag for etter bestemmelsene foran, skal legges til skatteysterens inntekt for det året midlene dispenseres, og senest ved ligningen for det femte året etter at det ble gitt fradrag for beløpet.

(5) Departementet gir forskrift til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.»

Forslag nr. 34 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt på formue og inntekt gjøres følgende endring:

I

§ 5-15 første ledd ny bokstav m skal lyde:

Fordel vunnet ved arbeid som ikke er virksomhetsinntekt om bord i skip.

II

Endringa under I trer i kraft straks med virkning fra og med 1. juli 2004.

Departementet kan gje overgangsreglar, medrekna reglar om avkorting av minstefradrag og personfradrag.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kystpartiet ble mot 1 stemme ikke bifalt.

Presidenten. Så voteres det over forslagene nr. 30 og 31, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 30 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-11 første ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekten beregnes til 2,5 pst. av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i bokstav d. For den delen av ligningsverdien som overstiger 451 000 kroner, skal inntekten likevel beregnes med 5,0 pst.

§ 7-12 sjette ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekt beregnes med 2,5 pst. av andel av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i § 7-11d. For den delen av andel av ligningsverdi som før fradrag overstiger 451 000 kroner, skal inntekt likevel beregnes med 5 pst.»

Forslag nr. 31 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 10-12 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Godtgjørelsen fastsettes til mottatt utbytte multiplisert med 11/28 av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt.

(2) I følgende tilfeller fastsettes likevel godtgjørelsen til mottatt utbytte multiplisert med aksjonærens skattesats:

d) Mottaker av utbyttet er et aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd.

e) Mottatt utbytte til aktiv aksjonær, så langt utbyttet ikke overstiger den beregnede personinntekt som tilordnes aksjonæren fra selskapet i det inntektsår utbyttet utdeles.

f) For den del av samlet utbytte til aksjonæren som ikke overstiger 10 000 kroner (bunnfradrag).

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir henholdsvis tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-32 annet ledd skal lyde:

(2) Inngangsverdien settes til anskaffelsesverdien, eventuelt med opp- eller nedregulering med et beløp fastsatt etter § 10-34 eller § 10-35. Er beløp fastsatt etter § 10-34 positivt, skal inngangsverdien ved realisasjon som nevnt i § 10-37, og realisasjon ved overføring av aksje til selskapet som har utstedt aksjen, reguleres med 11/28 av beløpet. Forrige punktum får ikke anvendelse på realisasjon foretatt av aksjeselskap og likestilt selskap etter § 10-1 første ledd, ved realisasjon av andel i verdipapirfond, eller ved realisasjon som nevnt i § 2-5 første ledd bokstav b og annet ledd bokstav a. Anskaffelsesverdien settes til det beløp skatteyster har betalt for aksjen dersom annet ikke er bestemt.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 24, 25, 26, 28 og 29, fra Senterpartiet og Kystpartiet.

Forslag nr. 24:

«I lov 26. mars 1999 nr. 19 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres slik endring:

§ 6-32 første ledd skal lyde:

§ 6-32 Beregning av minstefradrag

(1) Minstefradraget fastsettes til et beløp som svarer til 27,5 pst. av summen av inntekt som omfattes av § 6-31. Beregningsgrunnlaget avrundes nedover til nærmeste tall som kan deles med 100. Stortinget fastsetter den nedre og øvre grense for minstefradrag. Stortinget kan fastsette en særskilt nedre grense for minstefradrag som beregnes av og gis i inntekt som omfattes av § 6-31 første ledd a, c eller d eller annet ledd. Skattyter som både har inntekt som nevnt i foregående punktum og inntekt som omfattes av § 6-31 første ledd b, gis det høyeste av

c) minstefradrag beregnet med særskilt nedre grense, men uten at minstefradrag beregnes som inntekt omfattet av § 6-31 første ledd b, eller

d) minstefradrag beregnet av samlet inntekt, men uten at særskilt nedre grense kommer til anvendelse.»

Forslag nr. 25 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 16-1 skal lyde:

§ 16-1 Fradrag i skatt for enslige

(1) Enslig personlig skatteyter som ikke bor i husstandsfellesskap med andre, gis fradrag i skatt og trygdeavgift når alminnelig inntekt ikke overstiger et beløp på 180 000 kroner.

(2) Fradrag som nevnt i forrige ledd skal være 1 000 kroner.

(3) Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne paragraf. Når særlige hensyn tilsier det, kan departementet utvide eller begrense kretsen av personer som har krav på fradrag etter denne paragraf.»

Forslag nr. 26 lyder :

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-60 første ledd skal lyde:

Skattyter som i minst 130 dager av inntektsåret personlig har drevet eller deltatt i fiske eller fangst på havet eller langs kysten, gis fradrag med inntil 30 pst. av netto arbeidsinntekt av fisket eller fangsten, begrenset til 100 000 kroner.

§ 6-61 første ledd skal lyde:

Sjøfolk gis fradrag med inntil 30 pst. av inntekten, begrenset til 100 000 kroner.»

Forslag nr. 28 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-44 første ledd skal lyde:

(1) Det gis fradrag for reise mellom hjem og arbeidssted og besøksreiser etter § 6-13 etter forskrift fastsatt av departementet med utgangspunkt i reiseavstand og reisehyppighet. Fradraget er begrenset til den del av beløpet som overstiger 8 800 kroner.»

Forslag nr. 29 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 14-41 første ledd ny bokstav j skal lyde:

j. landbruksbygg

II

§ 14-43 første ledd ny bokstav j skal lyde:

j. Landbruksbygg – 6 pst.

III

Endringene under I og II trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Kystpartiet ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslagene nr. 17–20, fra Sosialistisk Venstreparti tas opp til votering.

Forslag nr. 17 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 6-50 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne paragraf med til sammen 1 800 kroner årlig.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med eiendomsskatteåret 2004.»

Forslag nr. 18 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 10-12 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Godtgjørelse fastsettes til mottatt utbytte multiplisert med 11/28 av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt.

(2) I følgende tilfeller fastsettes likevel godtgjørelsen til mottatt utbytte multiplisert med aksjonærens skattesats:

c) Mottaker av utbytte er et aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd

d) Mottatt utbytte til aktiv aksjonær, så langt utbyttet ikke overstiger den beregnede personinntekt som tilordnes aksjonæren fra selskapet i det inntektsåret utbytte utdeles.

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir henholdsvis tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-32 annet ledd skal lyde:

(2) Inngangsverdien settes til anskaffelsesverdien, eventuelt med opp- eller nedregulering med et beløp fastsatt etter § 10-34 eller § 10-35. Er beløp fastsatt etter § 10-34 positivt, skal inngangsverdien ved realisasjon som nevnt i § 10-37, og realisasjon ved overføring av aksje til selskapet som har utstedt aksjen, reguleres med 11/28 av beløpet. Forrige punktum får ikke anvendelse for realisasjon foretatt av aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd, for realisasjon

av andel i verdipapirfond, eller ved realisasjon som nevnt i § 2-5 første ledd bokstav b og annet ledd bokstav a. Anskaffelsesverdien settes til det beløp skattlyter har betalt for aksjen dersom ikke annet er bestemt.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med 6. november 2003.»

Forslag nr. 19 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 4-12 andre ledd skal lyde:

Aksje notert på SMB-listen ved Oslo børns verdsettes til kursverdien 1. januar i ligningsåret.

§ 4-12 tredje ledd skal lyde:

Ikke børsnotert aksje verdsettes til aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før ligningsåret fordelt etter pålydende.

§ 4-12 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Ikke børsnotert aksje i utenlandsk selskap verdsettes til aksjens antatte salgsverdi 1. januar i ligningsåret.

§ 4-12 sjette ledd skal lyde:

Grunnfondsbevis i sparebank, gjensidig forsikringsselskap, kreditt- og hypotekforening og selveiende finansieringsforetak verdsettes til kursverdien 1. januar i ligningsåret. Er kursen ikke notert eller kjent, settes verdien til den antatte salgsverdi.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 20 lyder:

«I lov 26. mai 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-32 første ledd første punktum skal lyde:

Minstefradraget fastsettes til et beløp som svarer til 26 pst. av summen av inntekt som omfattes av § 6-31.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.28)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 14 og 15, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 14 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 6-20 oppheves.

II

Endring under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 15 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 7-11 første ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekten beregnes til 2 pst. av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i bokstav d. For den delen av ligningsverdien som før fradrag overstiger 451 000 kroner, skal inntekten likevel beregnes til 4 pst.

§ 7-12 sjette ledd bokstav a skal lyde:

Prosentinntekt beregnes med 2 pst. av andel av eiendommens ligningsverdi 1. januar i ligningsåret etter fradrag som fastsatt i § 7-11 d. For den delen av andel av ligningsverdi som før fradrag overstiger 451 000 kroner, skal inntekt likevel beregnes med 4 pst.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.49)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 9, 10, 12 og 13, fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«I lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 5-13 første ledd første setning skal lyde:

Fordel ved privat bruk av arbeidsgivers bil fastsettes på grunnlag av en antatt årlig privat kjørelengde på 10 000 km med tillegg av kjøring mellom hjem og arbeidssted.

§ 6-12 andre ledd første setning skal lyde:

Reduksjon etter første ledd skal ikke overstige 50 prosent av de beregnede samlede kostnader ved bilholdet.

II

Endringene under I og II trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 6-81 skal lyde:

(2) Særfradrag for alder gis etter følgende regler:

Fra og med den måned skattyter fyller 70 år, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt på 1 697 kroner pr. påbegynt måned. Ektefeller har til sammen rett til samme særfradrag som en enslig.

Bestemmelsen i a gjelder tilsvarende når skattyter etter fylte 67 år tar ut alderspensjon etter § 19-6 i folketrygdloven. Tar skattyteren bare ut en del av full alderspensjon, reduseres særfradraget tilsvarende. Tar begge ektefeller ut deler av full alderspensjon, er den høyeste pensjonsandelen avgjørende for denne reduksjonen.

Dersom begge ektefeller har alderspensjon fra folketrygden, fordeles særfradraget med en halvpart på hver

(2) Fra og med den måned skattyter mottar foreløpig uførestønad etter folketrygdloven § 12-16 eller uførepensjon fordi ervervsevnen er satt ned med minst 2/3, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt på 1 697 kroner pr. påbegynt måned.

(3) Andre skattytere enn nevnt i første og annet ledd som har mottatt rehabiliteringspenger, foreløpig uførestønad eller attføringspenger etter folketrygdloven eller uførepensjon etter nevnte lov eller andre lover, skal for hver påbegynt måned slike ytelser er mottatt ha et særfradrag lik halvparten av månedsfradraget etter første ledd a første punktum.

(4) Reglene om ektefeller i denne paragraf gjelder tilsvarende for samboere som omfattes av § 2-16.

(5) Departementet kan gi forskrift om fordelingen av særfradrag etter denne paragraf.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 12 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 8-15 annet ledd skal lyde:

(2) Renteinntekter, gevinster ved realisasjon av aksjer og andre finansielle inntekter, unntatt kurssvigninger på valuta, er skattepliktige. Tilsvarende kostnader og tap er fradragsberettiget. Dette gjelder likevel ikke gevinst eller tap ved realisasjon av aksje eller andel som nevnt i § 8-11 første ledd d-g. Det gis kun fradrag for en andel av selskapets faktiske renteutgifter tilsvarende forholdet mellom selskapets balanseførte finanskapital og total kapital. Ved beregning av rentefradraget skal eiendelens verdi fastsettes til gjennomsnittet av verdien ved inntektsårets begynnelse og verdien ved inntektsårets avslutning. Underskudd fastsatt etter reglene i denne bestemmelsen kommer ikke til fradrag i inntekt fastsatt etter fjerde og femte ledd og § 8-14 tredje ledd, men kan fremføres mot senere inntekt fastsatt etter denne bestemmelse etter reglene i § 14-6. Bestemmelsen i § 10-43 om fradragsbegrensning kommer ikke til anvendelse ved fastsettelse av inntekt som nevnt i første punktum for kommandittister og stille deltakere innenfor ordningen.»

Forslag nr. 13 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven), gjøres følgende endring:

I

§ 14-43 første ledd litra e. skal lyde:

e. skip, fartøyer, rigger mv. – 20 pst.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Kystpartiet ble med 62 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.12)

Presidenten: Forslagene nr. 3, 4, 5, 6 og 7, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 3 lyder:

«I lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 6-50 oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 4 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 10-12 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

(1) Godtgjørelse fastsettes til mottatt utbytte multiplisert med 12/28 av aksjonærens skattesats for alminnelig inntekt.

(2) I følgende tilfeller fastsettes likevel godtgjørelsen til mottatt utbytte multiplisert med aksjonærens skattesats:

d) Mottaker av utbyttet er et aksjeselskap eller likestilt selskap etter § 10-1 første ledd.

e) Mottatt utbytte til aktiv aksjonær, så langt utbyttet ikke overstiger den beregnede personinntekt som tilordnes aksjonæren fra selskapet i det inntektsår utbyttet utdeles.

f) For den del av samlet utbytte til aksjonæren som ikke overstiger kr 5 000 (bunnfradrag).

Nåværende annet, tredje og fjerde ledd blir henholdsvis tredje, fjerde og femte ledd.

§ 10-32 annet ledd skal lyde:

(2) Inngangsverdien settes til anskaffelsesverdien, eventuelt med opp- eller nedregulering med et beløp fastsatt etter § 10-34 eller § 10-35. Er beløp fastsatt etter § 10-34 positivt, skal inngangsverdien ved realisasjon som nevnt i § 10-37, og realisasjon ved overføring av aksje til selskapet som har utstedt aksjen, reguleres med 12/28 av beløpet. Forrige punktum får ikke anvendelse på realisasjon foretatt av aksjeselskap og likestilt selskap etter § 10-1 første ledd, ved realisasjon av andel i verdipapirfond, eller ved realisasjon som nevnt i § 2-5 første ledd bokstav b og annet ledd bokstav a. Anskaffelsesverdien settes til det beløp skattyter har betalt for aksjen dersom ikke annet er bestemt.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med 12. november 2003.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 4-12 andre, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(2) Aksje notert på SMB-listen ved Oslo Børs verdsettes til kursverdien 1. januar i ligningsåret.

(3) Ikke-børsnotert aksje verdsettes til aksjens holdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmenn-

aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før ligningsåret fordelt etter pålydende.

(4) Ikke-børsnotert aksje i utenlandsk selskap verdsettes til aksjens antatte salgsværdi 1. januar i ligningsåret. Aksjen skal verdsettes etter tredje ledd når skattyteren krever dette og kan sannsynliggjøre selskapets skattemessige formuesverdi.

§ 4-13 første ledd skal lyde:

(1) For aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, som er stiftet året før ligningsåret, settes aksjeverdien til summen av aksjenes pålydende beløp og overkurs. Er stiftelsen skjedd ved overgang fra personlig firma til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, legges verdien 1. januar i ligningsåret til grunn, fastsatt i samsvar med § 4-12 tredje ledd.

II

I lov 21. juni 2002 nr. 32 om endringer i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner mv. (omdanning av sparebanker til aksjeselskap eller allmennaksjeselskap) gjøres følgende endring:

Vedtak VI, om endring i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 4-12 sjette ledd, oppheves.

III

Endringene under I og II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 6 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

I

§ 5-14 tredje ledd bokstav b oppheves.

§ 5-14 tredje ledd bokstav c blir bokstav b.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

Forslag nr. 7 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 12-17 første ledd skal lyde:

Dersom skattyterens samlede personinntekt fra foretak der det fastsettes beregnet personinntekt ville overstige 23 ganger Folketrygdens grunnbeløp (G), skal beregnet personinntekt begrenses så langt beløpsgrensen ville bli overskredet. Personinntekt fra foretak som overstiger 75G skal likevel ikke begrenses ved fastsettelse av beregnet personinntekt. Annen personinntekt enn beregnet personinntekt, jf. § 12-2, skal ikke begrenses.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 55 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 14-43 første ledd bokstav d skal lyde:

d. personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar mv. – 25 pst.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kystpartiet ble med 52 mot 21 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.08.59)

Presidenten: Til slutt voteres det over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, som lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

I

§ 5-15 annet ledd fjerde punktum oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 28 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 20.09.23)

Presidenten: Det blir så votert over innstillingen når det gjelder skatteloven.

Her er det en del fraksjoner som ønsker å gå imot loven under romertall III.

Videre var innstillet:

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 5-43 første ledd litra d nr. 5 skal lyde:

5. attføringsstønad etter § 11-8

§ 18-2 første ledd skal lyde:

(1) Eier av kraftverk skal svare naturressursskatt til de kommunene og fylkeskommunene som er tilordnet kraftanleggsformuen i henhold til § 3-3, jf. § 18-7.

§ 18-3 første ledd første punktum skal lyde:

Eier av kraftverk skal svare skatt til staten på grunnlag av grunnrenteinntekt som fastsettes etter bestemmelsene i annet til åttende ledd for hvert kraftverk.

II

§ 10-34 tredje ledd bokstav e skal lyde:

e. ved skattefri fisjon for så vidt gjelder RISK-beløp for *innløste aksjer* i det overdragende (fisjonerende) selskapet som skal omfordeles på *vederlag i form av aksjer* i det eller de overtakende (utfisjonerte) selskap eller i overtakende selskaps morselskap.

§ 10-34 tredje ledd ny bokstav f skal lyde:

f. *for skattefri fisjon som gjennomføres uten innløsning av aksjer, for så vidt gjelder RISK-beløp for aksjene i det overdragende selskap som skal omfordeles på vederlag i form av aksjer i det eller de overtakende selskap eller i overtakende selskaps morselskap.*

§ 10-34 tredje ledd ny bokstav g skal lyde:

g. *når selskapet innløser egne aksjer.*

§ 10-34 femte ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

For selskap som ble oppøst i forbindelse med skattefri fusjon, skal endring av selskapets ligning etter at selskapet ble oppløst, få virkning for inngangsverdien til aksjene i det overtakende selskap. For selskap som ble oppløst i forbindelse med skattefri fisjon, skal endring av selskapets ligning etter at selskapet ble oppløst, få virkning for inngangsverdien til aksjene i de overtakende selskap etter samme forhold som aksjenes inngangsverdi ble fordelt ved fisjonen.

§ 10-34 sjuende ledd nytt fjerde og femte punktum skal lyde:

Ved fondsemisjon reguleres inngangsverdien for grunnfondsbevis med endringen i summen av overkursfond, utjevningsfond og grunnfondsbeviskapital. Ved utbetaling av grunnfondsbeviskapital som ikke regnes som innbetalt grunnfondsbeviskapital, reguleres inngangsverdien for grunnfondsbevis med den endringen i grunnfondsbeviskapitalen som følger av utbetalingen.

Nåværende fjerde punktum blir nytt sjettest punktum.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

III

§ 5-12 fjerde ledd første og annet punktum skal lyde:

Fordel ved rimelig lån i arbeidsforhold fastsettes til differansen mellom en *normrentesats* og lånets faktiske rentesats. *Departementet* fastsetter *normrentesats* til bruk ved beregning av fordel ved rimelig lån i arbeidsforhold.

§ 6-19 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Frdrag kan enten gis med inntil 1 800 kroner eller med inntil to promille av samlet utbetalt lønn.

§ 6-20 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Frdrag kan samlet gis med inntil 1 800 kroner eller med en forholdsmessig del av dette beløpet når frdragsberettiget kontingent er betalt for bare en del av inntektsåret.

Overskriften i § 6-50 skal lyde:

§ 6-50 *Gaver til visse frivillige organisasjoner mv.*

§ 6-50 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Den norske kirke likestilles i denne paragraf med sammenslutning som går inn under første ledd.

§ 7-11 første ledd bokstav d første punktum skal lyde:

Ved beregning av nettoinntekt etter bokstav a skal det gjøres et frdrag på 90 000 kroner i ligningsverdien.

§ 9-3 nytt sjuende ledd skal lyde:

(7) Gevinst ved samlet realisasjon av særskilte driftsmidler i kraftanlegg som nevnt i § 18-6 første ledd og fallrettigheter eller andel i slike, er unntatt fra skatteplikt dersom overtaker viderefører de skattemessige verdiene og ervervstidspunktene for eiendeler, rettigheter og forpliktelser som overføres.

Nåværende § 9-3 sjuende ledd blir nytt § 9-3 åttende ledd.

§ 15-2 skal lyde:

Stortinget fastsetter hvert år *maksimumssatser* for

- skatt til kommunene av formue og inntekt
- skatt til fylkeskommunene av inntekt

§ 16-10 første ledd første punktum skal lyde:

Personlig skattyter gis til og med det inntektsåret vedkommende fyller 33 år, frdrag i inntektsskatt og trygdeavgift for innskudd på boligsparekonto i innenlandsk bank, samvirkelag eller fast organisert innenlandsk spareforening, eller i tilsvarende spareinstitusjon i annen EØS-stat, når innskuddet skal brukes til erverv av – eller til nedbetaling av gjeld på – egen bolig som er anskaffet etter at kontrakt om sparing ble inngått.

§ 18-2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Av produksjon i kraftverk med generatorer som i inntektsåret har en samlet påstemplet merkeytelse under 5 500 kVA, fastsettes ikke naturressursskatt.

§ 18-3 sjettest ledd ny bokstav b skal lyde:

b) Kraftverk og fallrettighet kan realiseres uten beskatning som nevnt i dette ledd. Slik overdragelse kan bare skje dersom kraftverk og fallrettighet overføres samlet og overtaker viderefører de skattemessige verdiene og ervervstidspunktene for eiendeler, rettigheter og forpliktelser som overføres. Ved slik realisasjon kan negativ grunnrenteinntekt knyttet til kraftverket på overdragelsestidspunktet overdras til overtaker.

Nåværende § 18-3 sjettest ledd bokstav b blir ny bokstav c.

§ 18-3 sjuende ledd skal lyde:

(7) Av produksjon i kraftverk med generatorer som i inntektsåret har en samlet påstemplet merkeytelse under 5 500 kVA, fastsettes ikke grunnrenteinntekt.

§ 18-4 oppheves.

Presidenten: Det votes først over de paragrafer under romertall III som de enkelte fraksjoner er imot.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å gå imot § 6-50 nytt femte ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 44 mot 29 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.10.26)

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet ønsker å gå imot § 9-3 nytt sjuende ledd og § 18-3 sjette ledd bokstav b.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 58 mot 15 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.11.02)

Presidenten: Senterpartiet ønsker å gå imot § 7-11 første ledd bokstav d første punktum, § 18-2 annet ledd annet punktum og § 18-3 sjuende ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: De øvrige paragrafer under romertall III tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

IV

§ 5-20 annet ledd skal lyde:

(2) Årlig avkastning på sparedelen av en *livsforsikring (kapitalforsikring) i forsikringsselskap hjemmehørende i en stat innenfor EØS-området*, regnes som fordel vunnet ved kapital for forsikringstakeren. Departementet kan gi forskrift om beregning av avkastning.

§ 5-21 annet ledd bokstav a skal lyde:

a) ved utbetaling fra *forsikringsselskap hjemmehørende i en stat utenfor EØS-området*, eller

§ 5-21 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av bestemmelsen i annet ledd bokstav a.*

V

§ 9-3 annet ledd bokstav b nytt fjerde punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder etter samlivsbrudd for tidligere samboere som har eller har hatt felles barn.

VI

§ 10-34 tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke selskap som omfattes av ligningsloven § 6-11 nr. 1-3.

Tidligere femte til sjuende punktum blir nytt sjette til åttende punktum.

§ 10-34 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke selskap som omfattes av ligningsloven § 6-11 nr. 1-3.

Tidligere annet og tredje punktum blir nytt tredje og fjerde punktum.

VII

§ 5-50 andre ledd bokstav d skal lyde:

d) *pengespill og lotterier i en annen EØS-stat som godtgjøres å tilsvare de spill eller lotterier som lovlig kan tilbys i Norge, og som er underlagt offentlig tilsyn og kontroll i hjemstaten. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.*

VIII

§ 2-30 første ledd bokstav e nr. 8 oppheves.

IX

Endringene under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2003.

Endringene under III trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.

Endringene under IV trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2004.

Endringen under V trer i kraft straks med virkning for samlivsbrudd som finner sted i 2004 eller senere.

Endringene under VI trer i kraft 1. januar 2004.

Endringen under VII trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Endringen under VIII trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Overgangsbestemmelser

Ved ikrafttredelse av endringen under IV gjelder følgende overgangsregel:

Skattyter som har tegnet livsforsikring (kapitalforsikring) i forsikringsselskap hjemmehørende i annen EØS-stat før 1. januar 2004, kan for inntektsåret 2004 kreve å bli skattlagt for avkastning for tidligere inntektsår skattyteren har vært skattepliktig til Norge etter skatteloven § 2-1. Slikt krav må fremsettes innen selvangivelsesfristen for inntektsåret 2004. Dersom slikt krav ikke frem-

mes, skal forsikringen skattlegges på utbetalingstidspunktet. Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne bestemmelsen.

Ved ikrafttredelse av endringen under VIII gjelder følgende overgangsregler:

1.

Skattemessige verdier for aksjene eid av SND Invest AS fastsettes slik at de på tidspunktet for overgang til skatteplikt svarer til en forholdsmessig andel av den totale kjøpesummen for aksjene i SND Invest AS, fordelt i samme forhold som i den verddivurdering av aksjene eid av SND Invest AS som er foretatt av selskapet i forbindelse med siste kvartalsavslutning før overgangen til skatteplikt.

2.

Ved formuesligningen av SND Invest AS' eiere for det året salget av selskapet til private eiere er skjedd, legges verdien 1. januar i ligningsåret til grunn, fastsatt i samsvar med skatteloven § 4-12 tredje ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovenes overskrifter og lovene i sin helhet under A–G.

V o t e r i n g :

Lovenes overskrifter og lovene i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtakene vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

H.
L o v

om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.

§ 1 Formål

Formålet med denne loven er å motvirke konkurransevridninger som følge av merverdiavgiftssystemet gjennom at det ytes kompensasjon for merverdiavgift til kommuner, fylkeskommuner og visse private og ideelle virksomheter.

§ 2 Virkeområde

Denne loven gjelder:

- kommuner og fylkeskommuner med kommunal og fylkeskommunal virksomhet der øverste myndighet er kommunestyret, fylkestinget eller annet styre eller råd i henhold til kommuneloven eller kommunal særlovgivning,
- interkommunale og interfylkeskommunale sammenslutninger organisert etter kommuneloven eller annen kommunal særlovgivning,
- private eller ideelle virksomheter som produserer helse-tjenester, undervisningstjenester eller sosiale tjenester

som kommunen eller fylkeskommunen er pålagt å utføre ved lov,

- barnehager som nevnt i lov 5. mai 1995 nr. 19 om barnehager § 13,
  - kirkelig fellesråd.
- Virksomheten skal være registrert i Enhetsregisteret.

§ 3 Kompensasjon

Det ytes kompensasjon for merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester fra registrerte næringsdrivende.

§ 4 Begrensninger

Kompensasjon ytes bare i den utstrekning anskaffelsen skjer til bruk i den kompensasjonsberettigede virksomheten.

Det ytes ikke kompensasjon:

- Når det foreligger rett til fradrag for inngående merverdiavgift etter bestemmelsene i merverdiavgiftsloven kapittel VI.
- For merverdiavgift på anskaffelser som nevnt i merverdiavgiftsloven § 22 første ledd.
- For merverdiavgift på anskaffelser til bygg, anlegg eller annen fast eiendom for salg eller utleie.

Kompensasjon ytes likevel for anskaffelser til boliger med helseformål eller sosiale formål. Det samme gjelder fellesanlegg i tilknytning til boligene.

§ 5 Finansiering

Det totale beløp som kompenseres etter § 3 skal som hovedregel finansieres gjennom reduksjon i overføringene til kommunene og fylkeskommunene.

§ 6 Innsendelse av oppgave

For å få kompensert merverdiavgift må det sendes oppgave til fylkesskattekontoret i det fylke den kompensasjonsberettigede hører hjemme.

Det kan ikke fremsettes krav om kompensasjon før merverdiavgiftskostnadene i et kalenderår utgjør minst 20 000 kroner.

Kompensasjonsoppgave sendes periodevis. Hver periode omfatter to kalendermåneder. Første periode januar og februar, annen periode mars og april, tredje periode mai og juni, fjerde periode juli og august, femte periode september og oktober og sjette periode november og desember. Virksomheter som nevnt i § 2 bokstav b-e kan fremsette krav som omfatter et helt kalenderår på oppgaven for sjette periode.

Krav om kompensasjon medtas i oppgaven for den periode beløpet er registrert i regnskapssystemet etter regnskapsbestemmelsene som følger av lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner eller lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven).

§ 7 Oppgavefrist

Oppgaven må være kommet frem til fylkesskattekontoret innen 1 måned og 10 dager etter utløpet av hver periode. Oppgave som sendes i posten anses å være kom-

met frem i rett tid hvis den er poststempelt innen utløpet av fristen.

Krav om kompensasjon for merverdiavgift på anskaffelser gjort i løpet av en periode kan tidligst fremsettes ved periodens utløp.

Kompensasjonsoppgave skal sendes inn elektronisk. Oppgaver som omfatter et helt kalenderår kan leveres som papiroppgave.

§ 8 Revisorattest

Grunnlaget for kompensasjonskravet skal kontrolleres og attesteres av registrert eller statsautorisert revisor eller kommunerevisor.

§ 9 Utbetaling av kompensasjon

Kompensasjon etter denne lov skal utbetales innen 3 uker etter at fristen etter § 7 for å sende inn oppgave er utløpt. Dersom kompensasjonsoppgaven mottas etter utløpet av fristen i § 7 skal kravet avvises. For virksomheter som nevnt i § 2 bokstav b-e kan kravet tas med i oppgaven for neste periode.

§ 10 Foreldelse

Foreldelsesfristen for krav om kompensasjon er ett år. Fristen regnes fra utgangen av det kalenderår som kompensasjonskravet oppsto.

For virksomheter som nevnt i § 2 bokstav a er foreldelsesfristen sammenfallende med fristen for å sende inn oppgave etter § 7.

§ 11 Tilbakebetaling

Dersom det er utbetalt kompensasjon i strid med bestemmelsene i denne lov eller forskrift gitt med hjemmel i denne lov, skal det uriktig utbetalte beløp tilbakebetales.

§ 12 Regnskap og kontroll

Den som har fremmet krav om eller mottatt refusjon skal innrette bokføringen slik at det til enhver tid kan kontrolleres at kompensasjon for merverdiavgift ytes etter reglene i denne lov. Bestemmelsene om oppbevaring av bøker og bilag mv. i lov av 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven) kapittel 2 gjelder også for de som ikke er regnskapspliktige etter regnskapsloven.

Den som har fremmet krav om eller mottatt refusjon etter denne lov skal på forespørsel legge frem, utlevere eller sende inn registrerte og dokumenterte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale og andre dokumenter av betydning for kontrollen når avgiftsmyndighetene forlanger det. Det skal også gis fullstendige opplysninger om forhold som avgiftsmyndighetene finner kan ha betydning for kontrollen.

Den som fremmer krav om kompensasjon etter denne lov skal yte nødvendig veiledning og bistand og gi adgang til virksomhetslokaler. Det samme gjelder den som er i tjeneste hos eller bistår den som søker om kompensasjon.

§ 13 Kontroll hos selger

I forbindelse med kontroll etter § 12 skal næringsdrivende, når avgiftsmyndighetene forlanger det, gi de opplysninger som kreves for å føre kontroll med at kompensasjon for merverdiavgift ytes etter reglene i denne lov. Næringsdrivende skal på forlangende gi avgiftsmyndighetene opplysninger om ethvert mellomværende som han har eller har hatt med andre navngitte næringsdrivende når det knytter seg til begge parter virksomhet. Det kan kreves opplysning om og spesifiserte oppgaver over omsetning av varer og tjenester. Det kan også kreves opplysninger og spesifiserte oppgaver over vederlaget og om andre forhold som knytter seg til mellomværendet. Næringsdrivende skal på forlangende innsende gjenpart av næringsoppgave, årsregnskap og årsberetning.

§ 14 Omgjøring

Fylkesskattekontoret kan kreve utbetalt kompensasjon korrigert i inntil 10 år fra tidspunktet for utbetalingen av kompensasjonen.

§ 15 Renter

Ubetales kompensasjon senere enn den frist som er fastsatt i § 9 har den kompensasjonsberettigede krav på renter. Det foreligger ikke krav på renter dersom overskridelsen av fristen for utbetaling skyldes forhold som kan legges den kompensasjonsberettigede til last eller som denne er nærmest til å bære ansvaret for.

Kompensasjon tillegges renter fra den dag fristen for behandling av kravet etter § 10 er utløpt og til og med den dag kompensasjonsbeløpet utbetales.

For kompensasjon som skal tilbakebetales etter korrigerende beregnes renter fra den dag kompensasjonsbeløpet ble utbetalt og til og med den dagen tilbakebetaling skjer.

Det benyttes de rentesatser som fremgår av forskrift 23. desember 1974 nr. 9 om betaling av avgift og beregning og betaling av renter og rentegodtgjørelse etter merverdiavgiftsloven.

§ 16 Justering av kompensert merverdiavgift

Det skal justeres for kompensert merverdiavgift ved endringer i bruken eller overdragelse av bygg, anlegg eller annen fast eiendom etter anskaffelsen, fremstillingen eller utførelsen. Det pliktes ikke å foreta justeringer mer enn 10 år regnet fra utløpet av året anskaffelsen, fremstillingen eller utførelsen ble foretatt.

Departementet fastsetter nærmere regler for justering i forskrift.

§ 17 Administrasjon

Kompensasjonsordningen administreres av avgiftsmyndighetene ved fylkesskattekontoret.

§ 18 Forskriftshjemmel

Departementet kan gi nærmere forskrifter om avgrensning, utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i denne lov, herunder om beregning, utbetaling, renter,

inndekning og kontroll av kompensasjonsbeløpene, samt om krav til innholdet av selgers salgsdokument. Departementet kan videre gi nærmere forskrifter om de kompensasjonsberettigedes plikt til å selv kontrollere og revidere ordningen.

§ 19 *Straff*

Ved overtredelse av denne loven eller forskrifter gitt i medhold av denne loven gjelder straffebestemmelsene i merverdiavgiftsloven § 72 tilsvarende.

§ 20 *Overgangsregler*

Krav om kompensasjon for merverdiavgift på anskaffelser som er foretatt i løpet av første periode 2004 kan tidligst fremsettes på oppgaven for andre periode 2004.

§ 21 *Ikrafttredelse. Opphevelse av tidligere lov*

Denne loven trer i kraft fra 1. januar 2004. Fra samme tidspunkt oppheves lov 17. februar 1995 nr. 9 om kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner mv.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet har varslet at de går imot.

Arbeiderpartiet støtter loven subsidiært i samsvar med budsjettavtalen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 58 mot 15 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.12.41)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet også her ønsker å gå imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 56 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.13.08)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

I.

L o v

om heleide dattersamvirkeforetak

§ 1

Et samvirkeforetak må ha minst to medlemmer. Departementet kan godkjenne at et samvirkeforetak skal være heleid av annen sammenslutning.

§ 2

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 9

Referat

1. (24) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
  1. lov om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. (bioteknologiloven) (Besl. O. nr. 10 (2003-2004))
  2. lov om endringer i straffeprosessloven (ny organisering av et eget etterforskningsorgan for politiet og påtalemyndigheten) (Besl. O. nr. 11 (2003-2004))
  3. lov om endringer i straffeprosessloven (utvidelse av politijuristenes påtalekompetanse mv.) (Besl. O. nr. 12 (2003-2004))
  4. lov om endring i lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (ankesum) (Besl. O. nr. 13 (2003-2004))
  5. lov om endringer i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. (gjennomføring av direktiv 2000/35/EF av 29. juni 2000 om kamp mot forseinka betaling i handelshøve) (Besl. O. nr. 14 (2003-2004))
    - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (25) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i spesialisthelsetjenesteloven m.m. (Finansieringsansvar for syketransport og reiseutgifter for helsepersonell) (Besl. O. nr. 4 (2003-2004))
  2. lov om endringer i folketrygdloven (refusjon for svangerskapskontroll utført av jordmor i privat praksis) (Besl. O. nr. 3 (2003-2004))
  3. lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. (Besl. O. nr. 8 (2003-2004))
  4. lov om endringer i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (Besl. O. nr. 5 (2003-2004))
    - er sanksjonert under 28. november 2003.
    - Enst.: Vedlegges protokollen.
3. (26) Lov om finansiell sikkerhetsstillelse (Ot.prp. nr. 22 (2003-2004))
  - Enst.: Sendes finanskomiteen.

4. (27) Lov om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover (Ot.prp. nr. 23 (2003-2004))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (28) Lov om endringer i luftfartsloven og om samtykke til at Norge tiltrer Montreal-konvensjonen av 28. mai 1999 om visse ensartede regler for internasjonal luftbefordring (Ot.prp. nr. 20 (2003-2004))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
6. (29) Lov om endringer i lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse (Ot.prp. nr. 21 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 20.15.
